

LAISKA KETUVIAMS

ŠIAME NUMERYJE:

Taurė šalto vandens

Aštuoni palaiminimai

Rasos paslaptis

Pagarba motinos žodžiui

Iš filmų pasaulio

1963

GEGUŽIS / MAY / XIV / NO. 5

TURINYS

TAURĖ ŠALTO VANDENS —	
Sesuo M. Jurgita	146
AŠTUONI PALAIMINIMAI (II) —	
A. Grauslys	150
KUNIGAS KARO SŪKURY (XII) —	
B. Krištanavičius, S. J.	157
PAGARBA MOTINOS ŽODŽIUI —	
E. Pakalniškienė	167
TIKRIEJI TĖVAI — E. Šulaitis ..	168
AR SVARBIAU, KAD VAIKAI BŪ-	
TU GERI LIETUVIAI —	
B. Mažeikienė	170
RASOS PASLAPTIS —	
V. Frankienė	171
IŠ FILMŲ PASAULIO — D. Koklytė	
ir K. Bučmys, O.F.M.	175
SKAITYTOJŲ LAIŠKAI	179

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Redaktorius — **Juozas Vaišnys, S. J.**

Viceredaktorius — **Kęstutis Trimakas, S. J.**

Administratorius — **Petras Kleinotas, S. J.**

Meninė priežiūra — **Algirdas Kurauskas**

Fotografija — **Algimantas Kezys, S. J.**

Spaustuvė — **Immaculata Press, Putnam, Connecticut.**

Redakcijos ir Administracijos adresas:
2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois.
Tel. REpublic 7-8400.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., Yearly subscription \$3.00, single copy 30¢. Entered as second class matter and 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

“Laiškų Lietuviams” iliustracijas redakcijos leidimo naudoti draudžiamas.

1963 GEGUŽIS

(MAY)

VOL. XIV, NO. 5

LAISKAI LIETUVIAMS

RELIGINĖS IR TAUTINĖS KULTŪROS ŽURNALAS

G RAŽIAUSIAS ŽODIS ŽMONIJOS ŽODYNE — TAI MOTINA.

VISAIS AMŽIAIS JAI SKIRIAMA GILI PAGARBA IR ŠVELNI MEILĖ
TACITAS SAKO, KAD MOTINA YRA KAŽKAS ŠVENTA IR PRANAŠIŠKA.

GOTAI MOTINĄ VADINO MATOMĄJA DIEVYBE.

BABILONIJOS KARALIUS HAMURABI, GYVENĘS 2000 M. PRIEŠ KRISTŲ,

SENIAUSIAME PASAULYJE ĮSTATYMŲ RINKINYJE SAKO:

”JEI SŪNUS PASAKYTŲ SAVO MOTINAI — TU MAN NE MOTINA,

TEBŪNIE PASMERKTAS IR IŠVARYTAS IŠ BENDRUOMENĖS.”

EGIPTO IŠMINČIUS ANI, GYVENĘS XI Š. PRIEŠ KRISTŲ,

DUODAMAS SAVO SŪNUI PATARIMUS, SAKO: “APRŪPINK JĄ DUONA

IR NEŠIOK, KAIP JI TAVE NEŠIOJO.”

IR LIETUVIS PRABYLA Į MOTINĄ ITIN ŠVELNIAIS ŽODŽIAIS:

“MOTINA, MAN SAULĖ TAVO VEIDĄ MENA,

VARGO RAUKŠLĖS ŠVIEČIA, KAIP ŽVAIGŽDŽIŲ KELIAI,

VISĄ ŠITOS ŽEMĖS KLaidu KELIĄ MANO

TEGU ŠVIES MAN TAVO VEIDO SPINDULIAI.”

(B. Brazdžionis)

(“L. L.” konkurse III premiją laimėjęs
straipsnis)

PASAULYJE yra daug oro ir vandens, daug žemės, nemaža ugnių ir daiktų, panašių į ugnį. Yra daug žmonių, kuriuos galima suskirstyti į dvi kategorijas: laimingus ir nelaimingus. Deja, neturime duomenų galutiniam sprendimui, kurios rūšies daugiau. Aišku, galima spėlioti. Yra taip pat gėris ir blogis. Šie vartoja slapyvardžius, vienas iš nuolankumo, kitas iš gėdos. Žmogaus charakteryje vartojami slapyvardžiai yra “dorybė” ir “yda”, pasirašą visokiomis vingiuotomis linijomis, daugiau ar mažiau išskaitomomis.

Šie visi daiktai, kurių yra daug, kovoja. Ugnis su vandeniu, dangus su žeme; žmogus su žmogumi ir su saviimi; gėris su blogiu. Kovos centras, pats mūšio laukas, kuriame nelieka medžių, už kurių galima pasislėpti, yra žmogus. Jame vyksta kova, galutinė, lemiamoji kova. Gėris ir blogis visu smarkumu kaunasi: jei gėris laimi, žmogus laimingas, jei blogis — jis laimės neturi. Labai paprasta.

Idomu būtų sužinoti, ar yra daugiau laimingų, ar nelaimingų žmonių... Ar dorybė valdo šalis ir miestus ir kaimus, ar yda... Mes matome tik realybės nuotrupas, didžiosios žmogaus realybės, todėl negalime ir neturime teisės apgraibomis spręsti.

Žinoma, sprendžiam. Kiekvienas pretenduoja į teisėjus.

Dorybės. Dorybė yra gėris, pastoviai veikiąs žmoguje; yda — blogis. Gal užaina pagunda atsisėsti ir surašyti dviejose eilėse savo dorybes ir ydas. Gal dar didesnė pagunda surašyti kaimyno. Ieškoma dorybėlių. Vien faktas, kad reikia ieškoti, parodo trūkumą arba objekte, arba dažniausiai ieškotojuje. Man atrodo (gal klystu), jog vienas iš pirmiausių charakterio bruožų, kuriuos ypač jaunas asmuo norėtų sau priskirti, yra linksmumas. Tai visai natūralu ir populiariu. Jis gali būti dvejopas: arba gimstąs iš laimės, arba “linksmumas” (kabutėse), kuris nekartą pažymi šios dienos ir šios šaunios civilizacijos žmogų.

Vaikščiodamas mieste, sėdėdamas prieš televiziją, užėjęs į krautuvę — kur tik pažiūrėsi, visur dantys. Dantys skelbia gėrimą, kuris, deja, tuos pačius dantis sugrauš; dantys krautuvėj už stalo laukia, kad užėjęs maloniai pasijustų ir — pirktų, pirktų, pirktų. Televizijoje vėbrų dantys skelbia pastą, kuri padarys pirkėjo dantis blizgančius ir malonius, bendraujant su žmonėmis: šypsena be baimės. Dantų era. Nieko prieš dantis neturiu: jie yra naudingi, jie padaro šypseną atvirą, draugišką. Jie šypsenai padeda, bet jie nėra šypsena.

Sakykim, nusiperki tą gėrimą. Geri, geri — o nei linksmiau, nei sveikiau. Galop keliauji pas dantų gydytoją. Vebras, aišku, nekaltas, kad jo dantis skelbimams vartoja. Dantims pasta irgi naudinga. Bet ne nuo jos šypsena ar laimė pareina.

Užėini į krautuvę. Šypsosi. Atrodo, viskas gerai, kol žiūri į dantis. Pažiūri į akis, ten tikėdamasis kažkokios liepsnelės, ir baigta! Absoliučiai jokios išraiškos.

Nagrinėjam linksmumą. Šypsena juk yra jo žymė. Gal dantų rodymas yra lengvas gilios problemos išsprendimas.

Palieskim juoką. Juokas yra tartum daug šypsenų, sudėtų kartu: jos susijungia, smarkesnio akstino iššauktos. Būna ir garsas. Garsas išreiškia žmogų: žodžiais jis išreiškia vidines mintis, daina — nuotaiką, juoku — neapskaičiuotą džiaugsmą. Bet juokas yra trapus ir jautrus dalykas. Jis nepakelia dėmesio. Jo aplinka turi būti nepaprasta savo paprastumu. Kad jis būtų natūralus, jis negali būti įtemptas, kad grynas — negali turėti sarkazmo arba ciniškumo priemaišų. Tikras juokas yra retas, retas dalykas, nes tikras džiaugsmas yra reta, reta savybė.

Kas jį turi? Ryškiausiai vaikai. Vaikai jį neša pasauliui: tik vaikai dvasioje.

Nuostaba supa vaiką. Ką tik jis paliečia, tampa gyva, jam kalba. Jis bėga su šuneliu ir juokiasi iš grynų laimės. Mergytė renka gėles, šypsodamasi nekalčiausia pasauly šypsena, prisimindama mamą, kuriai ji puokštė nuneš. Kiek toli nuo jų pasaulio išsišiepę, bejausmiai dantys! Tiek toli,

kiek beprasmiškumas nuo vaikiškumo.

Gyvenimo pradžia ir galas: ir galė matome džiaugsmą — močiutės gerose akyse, senelio mistiškoj ramybėj.

Tarpsnyje — keturiasdešimt, penkiasdešimt, gal net daugiau, metų. Kas tada? Kiekvienas žmogus skirtingas, aišku. Bet gyvenimo laikotarpiai dažniau kaip supanašina, pergyvenimai suveda.

Pradžios mokyklos amžiaus mergaitė juokiasi, lyg pūsdama burbuliukus. Lengvas, trumpų posmų juokas. Nesustabdomas. Suaugusiems tai kartais įkyrus "kikenimas". Neturėtų būti. Mergaitė pradeda surasti kitus. Kai buvo kūdikis, šypsojosi, nes buvo patenkinta. Paskui pradėjo juoktis, gal dėl dovanėlių, kurias gavo. Sekė tas dangiškas nekalto vaiko juokas. Dabar tačiau ji pradeda atrasti žmones. Ji nežino, kur pati pritaps, bet taip įdomu ir keistai linksmu.

Šitas juokas turi refleksijos priemaišą, nes yra sąmoningas santykis su kitais, todėl grįžtąs savin. Jis tinka mergaitei mokyklinio amžiaus. Jis netinka suaugusiems, nes jį iššaukia pergyvenimai jau praėję. Jie nebegali būti linksmi tuo būdu, nes gyvenimas nebe toks. Todėl burbuliukai jiems ne vietoj.

Linksmumas turi eiti iš žmogaus širdies, iš širdies tokios, kokia ji yra šiandien, dabar, ne tos, kuri plakė vakar, ar gal plaks rytoj. Todėl anos širdies juokas nebetinka šiai dienai.

Yra mada garsiai juoktis. Tas tvarkingas, jeigu staigiai kas nors tikrai juokingas. Gyvenimas, nors jame daug priežasčių šypsotis, neša mažiau priežasčių garsiam juokui. Dažnai, dažnai garsus juokas nėra nuoširdus, nėra

juokas. Ypač draugystėje, prie kurios asmuo dar nepritapęs, jis dažnai girdimas. Užmaskuoja baimę, netikrumą... ir kiti manys, kad čia būta drąsaus žmogaus. Trūksta paprastumo. Kur užtektų nuoširdžios šypsenos, duodamas visas griaustinis. Ne vietoj, ne laiku.

Tuščias juokas. Jis charakterizuoja nusivylusį žmogų. Jam nieks nerūpi. Ciniška. Šitame mažiausia laimės. Lyg juokas iš kapo. Linksmumas niekina savo pačia išraiška. Kartus juokas, kurį išgirdus klaiku; nuskriausto, peraugusio vaiko juokas.

Dirbtinis juokas — kaukė. Ji slepia tūkstančius neišlietų ašarų, kurios, išlietos, būtų priartinusios laimę. Mūsų pasaulis — šaunusis dvidešimto amžiaus pasaulis — daug juokiasi, bet neturi džiaugsmo, ir per mažai verkia. Ir vis tos bejausmės, šaltos akys!

Džiaugsmas turi būti gailestingas. Kartais laimingieji, ilsėdamiesi savojoj laimingoj būklėj, stebėtinai šiurkščiai praeina pro kenčiančius, žiūri, kaip į Jobą, kuris dėl kažkokios žinomos ar nežinomos kaltės yra nubautas. Ar gal tai tik nuotaika — praeis. Greičiausiai, jų pačių linksmumas yra nuotaika, kuri praeis, išdžius neišsiliejusi.

Juoktis pro ašaras — tai heroiška. Liūdni klaunai; bet tai daugiau jų pasiaukojimas, juokavimas iš reikalo negu džiaugsmas. Juokas negali būti forsuojamas. Džiaugsmas turi kilti ramia liepsna; jis heroiškas, kada gilaus skausmo akivaizdoje neparduoda savo karalystės.

Puikybė kartais uždeda kaukę: kiti tenemato, nepakeliu užuojautos, tene-

niekina manęs, teneatstumia, nes kenčiu. Tai nesąžininga. Tegul atstumia. Tegul gailisi. Ne nuo to laimė ar nelaimė priklauso.

Juokas ir šypseną išreiškia sielos linksmą nuotaiką, vieną didžiausių dorybių. Atskirti nuo tų šaltinių, jie klaikūs.

Jaunime yra tyro džiaugsmo. Jis ypačiai suliepsnoja, kai atrandamas gyvenimo kelias, kai meilė — suaugusi, pasiaukojanti — atspindi jų akyse mylimojo šypseną, aidi jų balsuose surastoj juoką, kai jie pradeda gyventi nebe sau.

Jauna motina, jauna mergaitė — tai pasaulio tyrumas.

Berniukai, pirmą kartą pajutę stiprybę savo kraujuje ir drąsą širdyje, yra džiugūs. Jie žino, kiek jie pasauliui reikalingi, ir junta už tai atsakomybę. Tada jie yra vyrai — tai pasaulio stiprumas.

Prieš šiuos džiaugsmo momentus eina ilgos ieškojimo, kančios, nesugyvenimo valandos. Žmogus abejoja, gal net paneigia laimę, nes jo gyvenime tos šviesos nėra. Tada — klaidus juokas. O vis dėlto dažnai, kada vien liūdesys ir skausmas supa, džiaugsmas yra — kažkur giliai, beveik tik potencialiai, tartum sėkla: ta meilės ir atsidėjimo sėkla, kuri, išdygus, reikš užaugimą ir ramybę.

Ne visur ji užauga, nes yra trapi. Ne visada ji išsilaiko: užauga, trumpai pražysta, galutinai nuvysta. Jai reikia meilės, kančios, artimumo. Reikia, kad žmogus atrastų save, ar bent ieškotų, nes ieškojime yra vilties. Tik neieškojime ir pasidavime nevilčiai šaknys išrautos. Jei nėra Dievo, jei jo

nenorima, džiaugsmas visai svetimas. Gal todėl šiandien yra tiek visokių linksminimosi priemonių: žmogus nori laimės, bet nenori jos auginti, laukti, nenori jos jungo nešti, neieško savęs. Išorinės išraiškos tuščios, kada širdis tuščia.

Žmoguje daug paslapčių. Jame tuo pačiu laiku egzistuoja priešingybės. Subrendimas reiškia jų suderinimą. Liūdesys ir džiaugsmas: šie turi kartu būti žmoguje, kad jis būtų laimingas. Bet liūdesys turi turėti savyje vilties. Ir džiaugsmas turi neužmiršti antros pusės.

Grįžkime prie pradžios. Kalbėjome apie dantis ir garsą: priemonės išreikšti tikrą vidinę nuotaiką. Akys, ir veidas, ir tonas. Viskas kartu, vienoje pilnumoje.

Ar yra daugiau nelaimingų, ar laimingų žmonių?

Mes panašūs į žydų tautą, klajojančią tyruose. Taip greit nustojam vilties, taip greit nebesitikim. Klajojam ištroškę. Atsiranda Mozių, kurie užlipa į kalną, kad atneštų laimę. Nusileidę jie randa nelaiminguosius brolius besilinksminančius prie auksinio veršio. Jie sudaužo savo misiją, ir tik Dievas ją gali sulipdyti.

Kompleksai, neurozės, persitempimai. Gaila tų, kurie taip kenčia. Gaila ir tų, kurie sąmoningai nenori atpirkimo.

Gal kas sakys, laimė ar nelaimė ne nuo mūsų pareina. Dalinai tai tiesa. Bet džiaugsmas yra nusistatymas, ne nuotaika, ir laimė yra Dievo ir žmogaus sutarimo vaisius, ne sąlygų ir įvykių pynė. Asmeninė laimė visiems atvira, tik vieniems ji sunkiau prieina-

ma. Kažkaip širdis labiau linksta prie tų, kuriems sunkiau. Šie — pasaulio nesuprastieji, gyveną naktį. Visai netikėtai kada nors jiems išauš, ir tada jų akyse matysime dangų.

Džiaugsmas ateina netikėtai. Žmogus turi turėti vilties. Laukti. Kada nors netikėtai išauš...

Blogai tik su tais, kurie nenori. Čia uždari vartai. Čia klaidus juokas ir beprasmis švaistymasis. Sėkla kyla iš juodos žemės, pamažu...

Tik amžinybėje būsime laimingi. Ten laukia džiaugsmas. Amžinybė ištroškusi keleiviui, kaip oazė, atrodo baisiai toli. Be vandens jis neištvers. Reikia vandens dabar, laimės dabar, aišku — su skausmu, su liūdesiu, su mirtimi — bet dabar — širdyje, sieloje, veide. Čia ne vien šventumo klausimas: tik taip galima neišėiti iš proto.

"Ir kas bus davęs vienam šitų mažiausių atsigerti tik taure šalto vandens... iš tikrųjų, sakau jums, nepraras savo užmokesčio" (Mt. 10, 42). Keliaujame, ištremti, per karštus gyvenimo tyrus. Mes, kuriems laimė dar mirazas, galime su pasitikėjimu žinoti, pažvelgę į Mesijo akis, kad jei ne šiandien, tai rytoj žiedas pražys, ir mes žinosime, kas yra tikrasis, gyvasis džiaugsmas. Tada su taure rankose, eisime gaivinti savo kenčiančių brolių ir pakeisti nuliūdusį pasaulio veidą.

Pasaulyje yra daug visokių daiktų ir dalykų, kurie tarp savęs kovoja. Smarkiausia gėrio ir blogio kova vyksta žmogaus sieloje. Yra laimingų ir nelaimingų žmonių, ir šie kovoja. Tik viena reikia pakeisti: kad jie nekovotų vieni prieš kitus, bet kovotų vieni už kitus.

IRMAJAME šiuo klausimu straipsnyje nagrinėjome tris pirmuosius šaltinius, iš kurių trykšta laikinė ir antgamtinė palaima, gaivindama tas sielas, kurios gyvena Viešpaties palaiminimų dvasia ir nuotaika. Šitą dvasią ir nuotaiką, anot didžiausių katalikų teologijos autoritetų, šv. Augustino ir šv. Tomo Akviniečio, žadina Šv. Dvasia savo teikiamomis dovanomis. Tai galima pasakyti apie visus aštuonis palaiminimus.

Pirmajame straipsnyje mes sąmoningai sustojome tik prie pirmųjų trijų palaiminimų, nes, teologų tvirtinimu, tie palaiminimai yra tarpusavyje giminingi, ypač ta prasme, kad jų visų trijų palaima galų gale kyla iš bendro šaltinio — iš nuodėmės vengimo ir kovos prieš ją. Ir tikrai, argi, pirmuoju palaiminimu kovojant už neprisirišimą prie turto, tuo pat nekovoja prieš didįjį nuodėmių šaltinį? Ar turtas, turimas ir valdomas be pirmojo palaiminimo dvasios, nepasidaro puiybės ir negailestingumo šaknis? Ar jis nesunaikina pačių didžiųjų krikščioniškųjų dorybių, pvz. nuolankumo, Dievo ir artimo meilės? Ar antrojo palaiminimo romumo dvasia neslopina pykčio ir keršto, tų gausių nuodėmių versmių? Ar trečiuoju palaiminimu nenutraukiamas ryšys su nuodėme, kai dėl padarytųjų nuodėmių liūdimas ir verkiama?

Likusieji penki palaiminimai, kuriuos čia pagvildensime, giminingumo atžvilgiu taip suskirstomi: a) ketvirtasis ir penktasis, kuriais trokštama teisybės ir daroma viskas, kad būtų gali-

ma ją įvykdyti bei gailimasi kenčiančiųjų — tai krikščioniškojo veiklumo palaiminimai; b) likusieji trys, būtent, širdies švarumas, taika su Dievu ir žmonėmis ir dėl Dievo kenčiamas persekiojimas mus ypatingai prie Dievo priartina ir su Dievu sujungia.

* * *

“Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės, nes jie bus pasotinti” (Mato 5, 6)

Modernieji šio palaiminimo aiškinotojai sako, kad pirmoje eilėje čia galvojama apie tuos, kurie kenčia ekonominę skurdą, nes jie kaip tik alksta ir trokšta teisybės — socialinio teisingumo. Sotieji tokio alkio nejaučia ir nesupranta. Pagal šio palaiminimo dvasią, Kristaus sekėjai turėtų labiau už visus kitus nerimauti ir kankintis dėl socialinio neteisingumo bei ekonominio skurdo pasaulyje ir drauge turėtų daryti visa, ką tik gali, kad socialinis teisingumas būtų vykdomas.

Bet vien šia prasme palaiminimo turinys neišsemiamas. Palaiminime minima teisybė yra taip pat aukštesnė tobulybė ir šventumas, kurių krikščionis privalo ilgėtis; tai yra artėjimas prie Dievo, kurs įprasmina gyvenimą, nes “žmogus yra gyvas ne viena duona” (Mato 4, 4). Teisybė, imama giliausia prasme, reiškia atiduoti Dievui tai, kas Jam priklauso. O Dievui priklausio viskas. Tai dėl to reikia Dievui viską aukoti ir Dievui gyventi. Tad šio palaiminimo turinys — Dievo garbės troškimas.

Kas alksta ir trokšta teisybės, t. y. Dievo, tas, Dievo ilgėdamasis, Jo ieš-

ko. Dievo ieškoti tai reiškia rūpintis vis giliau Jį pažinti, vis glaudžiau su Juo susijungti, vis apčiuopiamiau Jį išgyventi. Tikintysis negali visa to nenorėti, tad negali Dievo neieškoti. Netikintysis, jei tik rimtai žiūri į gyvenimą, jei tik ieško jo gilesnio įprasminimo, nejučiomis ir nesąmoningai tampa Dievo ieškotoju. Vienuolynai savo giliausia esme turėtų būti vietos, kur ieškoma Dievo, kur kitiems Dievo šviesa spinduliuojama ir padedama Jo ieškoti.

Šia prasme yra tiek daug ketvirtosios palaiminimo dvasios žadinimo psalmės! "Kaip stirna trokšta vandens upelių, taip mano siela geidžia Tavęs, Dieve... Tik Dievuje ilsisi mano siela... Tavęs trokšta mano siela, Tavęs geidžia mano kūnas, kaip sausa ir trokstanti žemė be vandens... Aš pailsau bešaukdamas, mano gerklė užkimo, mano akys pavargo, belaukiant mano Dievo... Neslėpk savo veido nuo savo tarno" (Ps. 41, 61, 62, 68). Tai yra įkvėpti Dovydo psalmių žodžiai.

Šventieji ir kontempliatyvūs vienuoliai, bet ką veikdami, niekad iš akių neišleido šių psalmės žodžių: "Mąstykite apie Viešpatį... ieškokite visados Jo veido" (Ps. 104). Tokie didieji Dievo ieškotojai kaip šv. Augustinas, o naujaisiais laikais kard. Newman, ištaisais metais į religinę tiesą gilinosi, tos tiesos ieškojo ir vis giliau stengėsi į ją išsakyti. Jei pasiskaitome jų vieno ar kito raštus, koks tenai pastebimas kankinimasis dėl dieviškos tiesos, koks aistringas rankų tiesimas į ją, koks jos branginimas! Tikrai, šio palaiminimo dvasios apšviestas, šv. Augustinas galėjo sakyti, kad "ne tik išminties suradimas, bet jau ir jos ieškojimas daugiau reiškia už turtus, tautų karalystes ir kūno malonumus".

Laicizmas, gyvenimo supasaulietinimas yra nuslopinęs šiandieninės žmonijos Dievo alkį ir troškulį. "Duona ir žaislai" — tai dvi gėrybės, kurių šiandien žmonės ieško. Įvairių susikurtų stabų garbinimas nukreipia dėmesį nuo vieno Dievo. Išblaškytas gyvenimas, neturėjimas laiko galvoti, todėl visiškas negalvojimas, nutolino žmogų nuo gyvenimo prasmės ir jo įprasminimo ieškojimo. O jeigu dar prisiminsime milijonų žmonių nuolatinį buvimą sunkių nuodėmių stovyje, kurs, anot šv. Tomo Akviniečio, slopina dvasinių vertybių alkį, tai neuostabu, kad jie negirdi Viešpaties raginimo: "Jei kas trokšta, teateinie pas mane ir tegul geria" (Jono 7, 37).

Bent mes, lietuviai tremtiniai, taip neseniai visko, ką turėjome ir branginome, nustoję, dar labiau turėtume savyje ugdyti dvasines neišplėšiamas vertybes. Juk mes savo krašte bažnyčiose giedodavome: "Mes trokštame Dievo, o Marija!"

"Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumą" (Mato 5, 7).

Tolimesnėje kalno pamokslo tasoje aiškėja, kaip gailestingumas turi reikštis, būtent: "neteiskite... atleiskite... duokite..."

Gailestingas yra tas, kurs palenkia savo širdį prie kenčiančiojo, kurs kankinasi dėl kito kančios ir gaudinasi dėl artimo ašarų, kurs, matydamas kito žmogaus kūno ar dvasios skurdą, stengiasi jam palengvinti. Gailestingas yra tas, kurs dalį artimo naštos užkrauna ant savęs. Nors kartais teisingumo vardu jie galėtų nuo tikrai nusikaltusio artimo ir nusigręžti bei jį pasmerkti, bet, nors ir pagrįstai svyruodami tarp teisingumo ir gailestingumo, jie pasisako už gailestingumą, tuo būdu įkvėpdami teisingumui sie-

lą, nes teisingumas be jokio gailestingumo gali būti tik žiaurumas.

Būti gailestingu — tai pirmiausia neteisti. "Neteiskite, kad nebūtumėte teisiami" (Mato 7, 1). Neteisti tai reiškia gerbti žmogaus paslaptį, nes daug yra gėrio net ir nedoriausiame žmoguje ir daug blogio doriausiame. Štai kodėl teisingas dorovinis žmogaus pasvėrimas bei palyginimas su kitu ir įvertinimas yra taip nelengvas ir dažnai klystantis. Kiniečių patarlė sako, kad "kas turi siaurą akiratį, tas negali būti kilniaširdis". Reiškia, negalima žmogaus vertinti iš atskirų posakių ir poelgių, bet reikia apie jį spręsti iš jo gyvenimo visumos. Tik tada vertinimas bus teisingesnis. Bet tos gyvenimo visumos žmogus negali apimti, nes tai yra žinoma tik Dievui. Žmogaus akiratis šiuo atžvilgiu yra neišvengiamai siauras, todėl jo sprendimai apie kitą yra neišvengiamai neteisingi ir dėl to negailestingi.

Būti gailestingu tai reiškia atleisti, pamiršti įžeidimą ar skriaudą. Tai reiškia pirmam ištiesti ranką susitaikyti. Pamiršti ir susitaikyti reikia stengtis kiek galima greičiau, tą pačią dieną, nes apaštalas sako: "Saulė tegul nenusileidžia ant jūsų rūstybės" (Efez. 4, 26). Tai yra toji saulė, kurios spindulių, anot kalno pamokslo, Dievas neatsako nė piktiesiems (Mato 5, 45).

Būti gailestingu — tai duoti, ir duoti plačiausia prasme: gerą užuojautos žodį kenčiančiam, medžiaginės pagalbos vargstančiam. Kaip ir kada duoti, nurodo katekizme išskaičiuoti labdarybės darbai kūnui ir sielai. Duoti privalo ir tas, kurs mažai turi, nes jei duoda iš to, ką turi, su didele meile, jis daug duoda. Ir taurė vandens, paduota artimui, anot Išganytojo, yra vertinga dovana (Mork. 9, 40). Kiniečių posakis teigia, kad ir vienintelis nuoširdus žodis gali žmogų tris žiemas šildyti.

Gerasis Samarietis ir Gerasis Ganytojas, kuriuos Viešpats vaizduoja evangelijose, yra mums duodami pavyzdžiai, kaip reikia susirūpinti artimo kūno kančia ar jo sielos pavojais. Kalbėdamas apie ruošiamas puotas, Išganytojas ir čia nurodo, kad reikia į jas kviesti ne tokius, kurie ir mus atsilygindami pakviestų, bet beturčius, kurie neturi kuo atsilyginti (Luko 14); tokių Jis gailėjosi ir to gailestingumo iš visų norėjo: "Aš noriu pasigailėjimo" (Mato 9, 13). Gailestingumo reikia ypač tiems, kurie neturi turto, nes turtas gali apsaugoti bent nuo dalelės kūno kančių, kai nuo dvasios kančių vienintelė apsauga yra gilus tikėjimas.

Penktasis palaiminimas į gailestingumą ragina tuo pažadu, kad ir mūsų bus pasigailėta gyvenimo atskaitybės dieną. O to gailestingumo tada

mums taip reikės! Gyvenimo išsiblaškymas ir nesigilinimas į savo darbus, mintis bei jausmus mūsų dvasios akims uždengia mus pačius ir mūsų neapsakomą dvasios skurdą, tą visuose dalykuose savęs ieškojimą ir tuos egoistinius akstinus, įkvepiančius visus mūsų pasireiškimus. Jei visa tai nujaustume, tada suprastume tragišką psalmininko dejavimą: "Iš gilybės šaukiuos į Tave, Viešpatie... Jei tu laikysi nusikaltimus atmintyje, Viešpatie, Viešpatie, kas išsilaikys?" (Ps. 129).

Tik suprasdami, kad esame patys gailestingumo reikalingi, būsime kitiems gailestingi.

"Palaiminti nesuteptos širdies, nes jie matys Dievą" (Mato 5, 8)

Čia minima širdis tai yra žmogaus vidaus pasaulis. Reikia, kad žmogus būtų doroviniai švarus savo išorinių elgesiu, bet dar labiau to švarumo reikia jo vidaus — dvasios pasauliui, nes žmogus išoriniai nusikalsta, jei jo vidus nusikalsta. Tasai vidus — tai jo svajonės, mintys, jausmai, troškimai, nusistatymai ir t. t. Kai tas vidaus pasaulis yra tiesus, be melo, be veidmainystės, kai jame nėra piktos valios drumzlių ir kai jis yra skaidrus bei permatomas, tai sakoma, kad tas žmogus turi nesuteptą širdį. Tariant askezės sąvoka — jis vaikščioja Dievo akivaizdoje. Nesuteptos širdies žmogus pajunta net ir mažiausią dvasinį susitepimą; jo vienintelis noras — kaip galima greičiau nusivalyti. Toks žmogus atidžiai klauso sąžinės balso ir, mistikų žodžiais tariant, Šv. Dvasios įkvėpimų, kad galėtų ištikimai jiems paklusti.

Tokios širdies žmonės "matys Dievą". Čia, aiškintojų tvirtinimu, turima galvoje ne vien būsimas Dievo regėjimas amžinybėje, bet ir gilesnis Dievo

regėjimas — pažinimas šioje žemėje. Juk šiam žemės gyvenimui visų yra taikomi ir šie Kristaus žodžiai: "Kas mane myli... ir aš jį mylėsiu ir pats jam apsireikšiu" (Jono 14, 21). Todėl nesuteptos širdies žmonės turi ir gilesnį tikėjimą, jiems tikėjimo tiesos yra lengviau įtikimos ir labiau priimtinos. Jie giliau išvelgia ir Šv. Rašto žodžių tikrąją prasmę. Jie labiau jaučia Dievo Apvaizdą, jos veikimą ir planus pasaulyje. Jie mato Dievo ranką, visur veikiančią. Jų nesuteptas gyvenimas, juos labiau sudvasindamas, tartum padaro permatomesnę tą gyvenimo uždangą, kuri skiria laikinybę nuo amžinybės. Jų tikėjimas tiek sustiprėja, kad jie visur Dievo pėdsakus suranda ir mistiškai išgyvena Dievo artumą. Neveltui ir šv. Augustinas, pats pirma tai patyręs ir pergyvenęs, rašė: "Tu esi nesuteptos širdies gyvenimą teikianti prabanga" (Išpaž. 13, 21).

Tokia nesutepta širdis — tai Šv. Dvasios dovana. Reikia pačiam nuolat valytis ir būti Dievo valomam, kad toji dovana, tas palaiminimas įsiviešpatautų mūsų gyvenime. Kalbant mistinės teologijos sąvokomis, čia reikia aktyvaus ir pasyvaus apsivalymo. Reikia patiems valytis budėjimu, sąžinės sąskaitomis, gailėsčiu, atgailomis, išpažintimis. Juk net ir gana tobulame žmoguje yra tiek daug kasdieninių nuodėmių, netobulybių, viską teršiančio savęs garbinimo ir savęs ieškojimo. Štai kodėl, nors tai atrodytų ir keista, mums reikia pabusti ne tik iš savo nuodėmių, bet ir iš savo dorybių, kurios labai dažnai yra tik tariamos dorybės. Jos dažnai yra tariamos todėl, kad žmogus, tą truputį gėrio savyje jusdamas ir jį išdidžiai savom jėgom priiskirdamas, nekartą savo išdidumu atsiriboja nuo Dievo ir aptemdo savo dorybę. Tokiais atvejais nusidėjėlis,

jeigu tik jis yra nuolankus, būna vertesnis Dievo akyse ir artimesnis dorybei.

Norint įsigyti nesuteptą širdį ir artimybę Dievui giliu tikėjimu, dar labiau reikia, kad Dievas mus valytų. Tik prisiminkime Išganytojo žodžius: "Aš tikrasis vynmedis, ir mano Tėvas vynininkas. Kiekvieną vynmedžio šakelę manyje, nenešančią vaisiaus, jis atima ir kiekvieną, kuri neša vaisiaus, *jis apvalo, kad neštų daugiau vaisiaus*" (Jono 15, 1-2). Tasai valymas — tai Dievo mums siunčiami kryžiai ir kančios, tai yra toji ugnis, kuri, kantriai pakeliama, išdegina nešvarumą. Čia prisimintinas krikščioniškosios askezės posakis "per crucem ad lucem" — per kryžių į šviesą, per valančią kančią į aiškesnį Dievo matymą.

"Palaiminti taikieji, nes juos vadins Dievo vaikais" (Mato 5, 9)

Šis palaiminimas lietuviškame ver-time dvelkia pasyvumu. Atrodo, kad čia turima galvoje pirmoje eilėje tie, kurie nesibara, nesikeikia ir mėgsta ramybę. Tačiau kitose kalbose tas palaiminimas vertėjų išreiškiamas žodžiais, labiau iškeliančiais veikliąją palaiminimo pusę. Palaimintais jų yra vadinami tie, kurie taiką skleidžia, kitus sutaikydami ir juos nuo nesantikos sulaikydami. Prancūziškame tekste jie yra vadinami "pacificateurs", o vokiškame — "die Friedenstifter". Žodžiu, "palaiminti taikieji", t. y. tie, kurie, laimėję taiką ir ramybę su savimi savo sąžinėje, o tokiu būdu ir su Dievu, tą taiką savo buvimu ir veikimu skleidžia visur, kur tik pasirodo. Tokie palaiminime vadinami Dievo vaikais, nes ir Kristus — Taikos Karalius (taip Jį vadina liturgija) sutaikė žmoniją su Dangiškuoju Tėvu.

Gilinantys į šio palaiminimo turinį, reikia pasakyti, kad taika sieloje tai yra Dievo malonė, joje viešpataujanti. Jei teisingai sakoma, kad taika yra tvarkos vaisius, tai Dievo malonė kaip tik ir yra tvarkos su Dievu išraiška. O kas yra tvarkoje su Dievu, tam nėra sunku išlaikyti tvarką, t. y. taiką, ir su žmonėmis. Toji taika išviešpatauja tada, kai Dievas ir Jo įstatymai pergali mus silpninančią ir neramumą keliantį mūsų vidaus chaosą.

Šio palaiminimo dvasia gyvenantieji niekada ir niekur per daug nesijaudina, nes niekada nepamiršta, kad turi Tėvą danguje. Jie žino, kad bet kuri taika nėra pagrindžiama nuolaidomis nedorybei ar netiesai, bet ji tėra galima, kai pilnai nusilenkiama nepraskiestam gėriui ir nesusilpnintai tiesai bei teisingumui, nes tik tokiose sąlygose "teisybė ir taika pasibučiuos" (Ps. 84, 11).

Metant žvilgsnį į viešąją tarptautinį gyvenimą, reikia pastebėti, kad niekada nebuvo tiek daug kalbama apie taiką kaip mūsų laikais, ir apie ją daugiausia kalba tie žmonės, kurie labiausiai ją drumsčia. Ir rytuose, ir vakaruose kalbama apie taiką, visur ji garbinama, bet niekur nepabrėžiama *teisinga* taika. Dar blogiau — ši taika, apie kurią kalbama, kaip tik prileidžia, kad įvykusios tarptautinės neteisybės ir toliau turi pasilikti neatitaisytos, kad reikia joms akis primerkti ir jų nematyti tokios taikos gerovei. Tad šiandieniniame pasaulyje kalbama apie neteisingą, neteisybės pakentimu paremtą taiką; bet tai nėra taika. Taika, kuri palieka neatitaisytą neteisybę, yra tik tariama, laikinė taika. Jos pagrindyje kunkuliuoja neteisybės paliestųjų pagieža, kuri tik laukia progos, kad prasiveržtų neramumais. Tokia "bet kuria kaina taika" yra bedie-

viška taika. Tai yra tasai evangelijoje minimas ant smėlio pastatytas namas, kuriam gresia griuvimas.

Kalbėdamas apie savo nešamą taiką, Kristus pabrėžė: "Aš jums palieku ramybę, duodu jums *savo* ramybę; ne kaip pasaulis duoda, aš jums duodu" (Jono 14, 27). Tad Kristaus nešama taika yra kitokia negu pasaulio, kuri ir šiandien skelbiama. Anot popiežių visuomeninių raštų, ne bet kokia, bet Kristaus taika tegali klestėti Kristaus karalystėje. O toji karalystė nepažįsta kompromisų su blogiu. Evangelijos dėsniai aiškiai nurodo, kad taika nėra pati didžiausia gėrybė, nes yra aukštesnių dvasios vertybių, kurių negalima dėl taikos išlaikymo atsisądėti. Kristaus skelbiami principai stovi aukščiau už šiais laikais skelbiamą bedievišką taiką. Kas tokios taikos vardan tų principų išsižada, tas išsižada Kristaus. Naudinga čia pasiskaityti šv. Mato ir šv. Luko evangelijas. Štai kelios ištraukos: "Nemanykite, būk aš atėjęs ramybės atnešti žemėn (čia turima galvoje eilinę, be aukštesnių principų taiką, A. G.), ne ramybės atnešti aš atėjau, bet kalavijo. Nes aš atėjau sukelti žmogaus prieš jo tėvą, dukters prieš jos motiną ir marčios prieš jos uošvę, ir žmogaus namiškiai bus jo priešai. Kas myli tėvą ar motiną labiau nekaip mane, tas manęs nevertas; ir kas myli sūnų ar dukterį labiau nekaip mane, tas manęs nevertas" (Mato 10, 34-37). Ar šis pamokymas aiškiai nesako, kad, jei Kristaus mokslo negalima kitaip išlaikyti, kaip kitiems nepatinkant ir jiems prieštaraujant, tai su tokia netaika tenka sutikti ir sekti Kristaus mokslą. Kitais žodžiais išreikštą tą pačią mintį randame ir šv. Luko evangelijoje: "Ar jūs manote, kad aš atėjau duoti ramybės žemei? Ne, sakau jums, greičiau ne-

sandoros. Nes nuo šio laiko penki, gyvenantieji vienuose namuose, bus pasidalinę: trys stos prieš du, ir du prieš tris" (Luko 12, 51-52).

Šiomis mintimis čia nenorima bet kuria kaina siūlyti karo, kad ir prieš neteisybę. Nors Kristus ir yra pasakęs "ne ramybės atnešti aš atėjau, bet kalavijo", tačiau tas kalavijas čia yra apskritai kovos simbolis dėl Kristaus skelbiamų principų. Kokia turi būti tos kovos forma, tai palikta spręsti Kristaus paliktiesiems Jo žodžių aiškintojams. Viena tik aišku, kad prieš neteisybę reikia protestuoti, kovoti, nors ir ne karu. Negalima taikos grįsti neteisyste ir tokia taika džiaugtis. Kristaus aiškių principų paneigimas vienoje srityje veda į visišką visų krikščionybės principų atmetimą. Tokiais atvejais, kai negalima laimėti teisingos

taikos, neatsižadant krikščionybės skelbiamų dvasios vertybių, kad ir visas taikias priemones naudojant, pasilikti pacifistu yra visiškas dvasinių vertybių nebranginimas, nesupratimas jų pirmenybės ir nuo jų atsimetimas.

Štai kodėl posakis "geriau raudonas negu lavonas" yra dvasinio išsigimimo, visiško ateizmo ir dvasinės vergystės išraiška.

Cia dar reikia pridėti, kad kovojimas su nuodėme, bet kur ir bet kaip pasireiškiančia, yra svarbiausias bet kurios taikos šeimoje, tautoje ar pasaulyje veiksnys, nes, kaip rodo patyrimas, kiekvienos atskirų asmenų ar tarptautinio gyvenimo netvarkos šaltinis yra asmeniniai arba visuomeninio pobūdžio nusikaltimai. O kadangi su nuodėme kovoja religija, turėdama tai kovai sėkmingiausių priemonių, tai yra visiškai suprantamas nepaimamas religijos talkininkavimas kovoje už teisingą taiką.

"Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės, nes jų dangaus karalystė"

(Mato 5., 10)

Šis palaiminimas šv. Mato evangelijoje dar praplečiamas ir apčiuopiamiau išaiškinamas pridodant: "Palaiminti, kai jums piktžodžiauja ir persekioja jus ir meluodami sako visa pikta prieš jus dėl manęs" (Mato 5, 11). Tą patį palaiminimą, kad ir truputį kitais žodžiais, išreiškia ir evangelistas šv. Lukas (6, 22-23).

Tie persekiojami dėl teisybės — tai persekiojami dėl dorybės ir tikėjimo. Tikintieji už geležinės uždangos gyvena šio palaiminimo dvasia. Pažvelgę į šventųjų gyvenimus, matysime, kad jie visi yra kentėję persekiojimus, buvo nesuprasti, įtariamai ir šmeižiami, nors tik dalis jų buvo kankiniai tiesiogine prasme. Juk ir šv. Joną Bosco vežė uždaryti į bepročių namus. Prieš šv. Joną Vianney buvo renkami parašai, kad vyskupas jam uždraustų išpažinčių klausyti ir pamokslus sakyti. Didysis mistikas šv. Jonas nuo Kryžiaus buvo pačių vienuolių už-

darytas į tamsų kalėjimą ir mušamas. Šventieji gerai suprato, kad taip turi būti, nes juk ir Išganytojas buvo sakęs: "Mane persekiojo, ir jus persekios" (Jono 15, 20). Todėl jie gerai suprato, kad niekas nėra taip geras Kristaus atvaizdavimas, kaip neteislingai persekiojamieji. Dėl to ir šv. Povelas sakė: "Aš džiaugiuos kentėjimais už jus, ir, ko Kristaus kančioms trūksta, tai aš papildau savo kūne" (Kol. 1, 24). Šitie šventojo apaštalo žodžiai mums primena paslaptingą krikščionybės tiesą, kad patsai Kristus kenčia Bažnyčioje savo persekiojamųjų teisingųjų asmenyse. Šventieji išsigąsdavo tokių savo gyvenimo laikotarpių, kai nebūdavo persekiojami ir kai ne kentėdavo, nes galvodavo, kad gal jau yra Dievo atmesti, jeigu kančia, toji išrinktųjų žymė, nelydi jų gyvenimo.

Krikščionybė yra persekiojama, nes ji priekaištuoja nedoriesiems, jos dėsniai prieštarauja pasauliui, ji neleidžia užmigti jo sąžinei. Persekiojimas yra krikščionybės dieviškumo įrodymas. Tai gerai suprantama ir šių laikų tikėjimo persekiotojai, todėl jie tikėjimo persekiojimą užmaskuoja, persekiojamiesiems melagingai keldami politines bylas. Jie bijo kankinių, įrodančių krikščionybės tiesą. Antra vertus, jei krikščionybė nebūtų persekiojama, tada jau galėtų kilti įtarimas, kad ji jau taip yra supasaulėjusi, prie blogio prisitaikiusi ir nukrikščionėjusi, kad pasaulio dvasiai nepavojinga.

Šitame palaiminime glūdi visi kiti palaiminimai ir dorybės, nes už tikėjimą pralietas kraujas iškalbingiausiai kalba apie tų kankinių gilų tikėjimą, karštą meilę ir nepalaužiamą viltį Dievo pažadais. Nenuostabu, kad ir Bažnyčia, kuri, skelbdama ką nors palaimintuoju ar šventuoju, kiekvienu at-

B. KRIŠTANAVIČIUS, S. J.

KUNIGAS KARO SŪKURY (XII)

(Nelaukti svečiai)

Praejus maždaug dešimčiai dienų nuo sąjungininkų atvykimo, pasijutau turįs karščio ir, patariamasis gydytojas, atsiguliau į lovą. Kun. Sagasta, seselė vyresnioji ir sekretorė papasakojo, kas dedasi stovykloje, ir pridėjo, kad porą dienų gali ir be manęs apsieiti. Aš turiu būtinai pasilsėti.

Taip ir padariau. Išleidęs bendradarbius, apsiverčiau ant kito šono ir pradėjau snausti.

Snaudžiau ar miegojau gal tik koki pusvalandį ir lyg sapne išgirdau triukšmą. Kai pakėliau galvą, supratau, kad

nesapnuoju. Bet kas čia galėtų būti? Juk stovykloje, rodos, buvo viskas tvarkoje.

Pašokęs nuo lovos, užsimečiau apsiaustą ir artinaus prie lango. Tuo tarpu kažkas pasibeldė į duris. Nelaukęs net atsakymo, į kambarį atbėgo policijos viršila ir pranešė, kad prieš keletą minučių į stovyklą atvažiavusi Marija. Kai žmonės ją pamatė, tuojau pradėjo spiestis aplink automobilį, šaukti ir jai grasyti. Jis liepęs žmonėms nusiaraminti, bet niekas jo nepaisė. Kai kurie karštuoliai dedasi, lyg norėtų Mariją sudraskyti. Būtų gera, jei aš nueičiau ir nuraminčiau žmones.

— Ne, — atsakiau viršilai, — neisiu. Turiu karščio ir vos galiu pavilkti kojas. Pasiimk keletą policininkų ir neleisk Marijos fiziniai užgauti. Bet kolyti tegul ją kolyja, kas ir kaip išmano. Tegul žmonės bent kartą išsūdūsta. Tik niekad neprasitark, kad aš negaluoju.

Viršila šypstelėjo ir išėjo.

Jis, matyt, gerai pildė mano instrukciją, nes žmonės dūko, kaip pasiutę. Kad nebūtų jokios abejonės, jog dūkimas neišeina iš ribų, priėjau prie lango pasižiūrėti. Balkonas dengė automobilį ir Mariją, bet matėsi du prancūzai kareiviai, kurie spoksojo į minią ir tarsi nežinojo, ką daryti. Atrodė, kad Marijai negrėsė joks pavojus.

Man bežiūrint į minią, vėl kažkas pasibeldė į duris. Šį kartą buvo komendantūros sargas.

veju reikalauja bent dviejų stebuklų to asmens šventumui patvirtinti, kankiniams daro išimtį. Kad kankiniai būtų paskelbti palaimintais ar šventaisiais, stebuklų nereikia, nes iš įsitikinimo ir Dievo meilės pralietas kraujas jau yra stebuklas.

Prancūzų katalikų rašytojas G. Bernanos palaiminimus vadina gyvuju auksu. Gal jis čia turėjo galvoje šventumą ir tas visas dorybes, kurias palaiminimai pažadina ir kurios, tartum paaukuoti bažnytiniai indai, Bažnyčiai teikia šviesos aureolę.

Vokiečių laikais prie komendantūros nuolatos budėdavo policininkai. Kai atėjo sąjungininkai, policininkus atleidau ir pastačiau kokių 18 metų bernioką. Jis buvo labai paslaugus, taktiškas ir kartu didelis komikas. Visi jį labai mėgo ir gerbė. Dabar jis buvo gerokai sumišęs ir man pranešė, kad "Fräulein" Marija nori pasikalbėti su manim.

— Gerai, — tariau jam, — pakviesk ją čionai.

Marija atėjo išsipuošusi ir išsitepusi, lyg nebūtų jokio karo. Mane pasveikino su einamom pareigom ir dėjos buvusi didelė draugė ar gerbėja. Dabar ji atvažiavusi pasiimti savo baldų, bet žmonės neleidžia jai įeiti net į komendantūrą.

— Baldų? — nustebęs paklausiau Mariją. — Kokių baldų?

Marija pradėjo aiškinti, kad, atvažiuodama į stovyklą, iš Romos atsivežė baldus. Dabar ji turinti gerą progą juos pasiimti.

— Kiek aš pastebėjau, — tariau jai ramiu balsu, — visuose kambariuose baldai yra vieno stiliaus. Kadangi prie jų pritvirtinti numeriai, spėju, kad jie priklauso kokiai nors italų įstaigai. Jei turite italų valdžios ar sąjungininkų leidimą, galite juos išsivežti. Be leidimo baldų neišleisiu. Jei mėginsite išsivežti baldus prancūzų kareivių pagalba, negaliu garantuoti nei jūsų, nei jų saugumo.

Marija pilnai suprato mano žodžių prasmę, mandagiai atsisveikino ir išėjo. Netrukus jos automobilis išriedėjo iš stovyklos. Žmonės ją išlydėjo tik keiksmiais ir grasinimais. Atlikusi savo "pareigą" vokiečiams, geriau sakant Pauliui, ji, matyt, norėjo atlikti tą pačią pareigą ir prancūzams.

Po pietų į stovyklą atvyko tas pats amerikietis pulkininkas, kuris prieš

kelias dienas atsiuntė maisto. Sužinojęs, kad esu savo kambaryje, jis atėjo manęs aplankyti. Buvo, rodos, jau 5 valanda, ir jis labai nustebė, kad taip ilgai užtęsia "siestą" (poilsį).

— Ne, pone pulkininke, — sakiau jam, — ne siesta, bet karštis. Turiu šiek tiek karščio, ir gydytojas liepė gulėti lovoje. Bet tie vaistai man labai patinka. Gal žinot geresnių?

Pulkininkas truputį sumišo, pradėjo lyg atsiprašinėti ir pareiškė užuojautą. Paskui, žvejodamas kišenėse, ištraukė visokių skanumynų. Stebėjau, kiek visokių gerų dalykų yra amerikiečių kišenėse. Padėkojęs paklausiau, kuo galiu patarnauti.

Pulkininkas norėjo pasižiūrėti, kaip yra dalinamas pienas.

— Aha, — tariau sau, — jis jau pažįsta italus ir jais nepasitiki.

— Gerai, — tariau jam per vertėją, — tiek kelio galėsiu nueiti.

Nepaisydamas pulkininko protesto, užsivilkau drabužius, pasiėmiau sargo lazdą ir išėjau pasižiūrėti virtuvės. Prie virtuvės buvo susirinkę daug moterų, ir aš joms pristačiau stovyklos geradarį. Pabėgėliai pradėjo jam ploti ir šaukti "eviva America". Išlydėdamas iš stovyklos, dar kartą paklausiau, kada iš tiesų perims stovyklos vadovybę.

— Well, — tarė amerikietis, — už 2 ar 3 savaitių.

Krentant karščiui, pradėjau planuoti kelionę į Romą. Visų pirma reikėjo užtikrinti pabėgėliams maisto 2—3 savaitėms. Jei Vatikanas nieko nebegalėtų duoti, galėčiau išmainyti 300 centnerių kviečių į miltus, makaronus ir alyvą. Antra, reikėjo papildyti išsekusią kasą. Vokiečių paliktus pinigus jau baigiau išleisti, o dar neatsiskaičiau nei su malūnu, nei su kitais smulkiais pardavėjais. Trečia,

reikėjo pirmosios Komunijos vaikus paruošti Sutvirtinimo sakramentui. Dabar vaikai yra gerai nusiteikę, o jei išsiskirstys namo, kažin kada jie galės priimti Sutvirtinimo sakramentą. Ketvirta, reikėjo aptarti ir pabėgėlių repatriacijos klausimą. Išvažiavus pirmiems pabėgėliams, mane apipulė tūkstančiai žmonių, prašydami, kad juos išsiųsčiau namo. Bet ar galima juos siųsti, jei kai kurie miestai visiškai sugriauti ir jei juose siaučia drugys?

Kai karštis nukrito, pakalbiniau amerikietį leitenantą, ar jis nenorėtų važiuoti į Romą. Išdėsčiau jam savo reikalus ir paprašiau, kad pavežtų. Išvažiavę rytą, vakare vėl galėtumėm būti namie.

Amerikietis mielai sutiko, ir kitą dieną leidomės į Amžinąjį Miestą.

Popiežiaus komisijoje radau pilną stovyklos reikalų supratimą ir per porą valandų gavau visko, ko norėjau. Pietums užėjau į Grigaliaus universitetą. Čia turėjau daug vargo, norėdamas pameigti visokias apie mane susidariusias legendas. Pagal tas legendas, mano kambarys buvo virtęs ginklų sandėliu, o aš pats ląksčiau po stovyklą, užsidėjęs maždaug pusę tuzino šautuvų ant pečių ir prisikabinęs puskapį granatų. Kai pasakiau, kad šautuvą turėjau rankoje tik porą kartų, profesoriai gerokai nusivylė. Vienas pasisiūlė mane pavaduoti. Jam gražiai padėkojau ir pasakiau, kad jo pasiūlymą priimsiu už poros savičių. Tuo tarpu stovykla ne profesoriams, nes joje nėra jokio kito dėsno, kaip kova už būvį.

Važiuojant namo, sugedo mūsų jeep'as. Palikę vieną kareivį taisyti mašinos, mudu su leitenantu leidomės pėsčiomis. Mūsų laimei, netrukus pamatėme didelį amerikiečių sunkvežimį,

kurį pasisėkė sustabdyti. Jame sėdėjo flegmatiškas negras. Jis pakvietė leitenantą į sunkvežimio kabiną, o mane pasodino ant kažkokių dėžių.

Kai išžiūrėjau gerai, dėžėse pastebėjau šovinius... Dar niekad nebuvau važiavęs ant amunicijos dėžių ir niekad nenorėčiau tos kelionės pakartoti. Tačiau kelionė pasibaigė laimingai. Negras, privažiavęs kryžkelę, sustabdė sunkvežimį ir liepė išlipti.

Nuo kryžkelės iki stovyklos buvo dar 4 kilometrai. Bet ir čia mums nusišypsojo laimė. Vos paėję keletą varnų, radom marokiečių kareivių stovyklą. Kai leitenantas paprašė vieną karininką mus pavežti, jis mielai sutiko. Vežė ne pats, bet eilinis kareivis. Kareivis, matyt, mažai turėjo laiko, nes skubėjo, kiek tik galėjo. Skubėti bombų išraustu keliu yra nemažas menas, bet jis tą meną suprato ir atvežė mus į stovyklą, nesulaužęs nė vieno

Šis "Laiškų Lietuviams" numeris yra iliustruotas dail. J. Pautieniaus ir dail. V. Petravičiaus meno kūriniais, kurie buvo išstatyti jų suruošiose parodose Čikagoje, Los Angeles ir Detroite. Visos šio numerio užsklandos — V. Petravičiaus grafikos darbai.

DAIL. JUOZAS PAUTIENIUS, gimęs 1900 m. Marijampolės apskrityje, 1924 m. baigė Kauno meno mokyklą ir vėliau mokytojavo Marijampolėje. Baigęs meno mokyklą, nutapė nemažą kūrinių, kurių viena įsigijo Karo Muziejus. Vėliau metė tapytojo užsiėmimą ir tik po 20 metų, išvykęs į Vokietiją, vėl pradėjo tapyti ir suruošė keletą parodų. Atvykęs į Ameriką, nuo 1951 m. kasmet dalyvauja tiek lietuvių, tiek amerikiečių ruošiamose meno parodose. Už savo kūrinius yra gavęs porą premijų ir yra pardavęs labai daug paveikslų. Jo kūriniai, tapyti špachteliu, atstovauja dekoratyvinį impresionizmą. Yra nutapęs keletą portretų, bet labiausiai reiškiasi peisažuose.

DAIL. VIKTORAS PETRAVIČIUS, gimęs 1906 m. Šakių apskrityje, 1935 m. baigė Kauno meno mokyklą ir M. Dobužinsko grafikos — dekoracijos studiją. Vėliau Paryžiuje baigė dvi meno mokyklas ir lankėsi meno tikišlais Italijoje. Tad savo profesijai dailininkas, atrodo, yra pilnai pasiruošęs. 1937 m. tarptautinėje meno ir technikos parodoje Petravičius už savo grafikos darbus gavo aukščiausią įvertinimą — Grand Prix. Yra iliustravęs daug knygų, dalyvavęs eilėje parodų Lietuvoje ir užsienyje, daug jo darbų yra įsigijusios įvairios meno galerijos ir privatūs asmenys.

Dar gyvendamas Lietuvoje, Petravičius nepasitenkino iki šiol vyravusiu realizmu, bet ieškojo naujų kelių, kurių jis ir dabar tebeieško. Be abejo, jis yra stipriausias grafikoje, kurioje ypač yra ryškus primityvus paprastumas ir lietuvių liaudies motyvai.

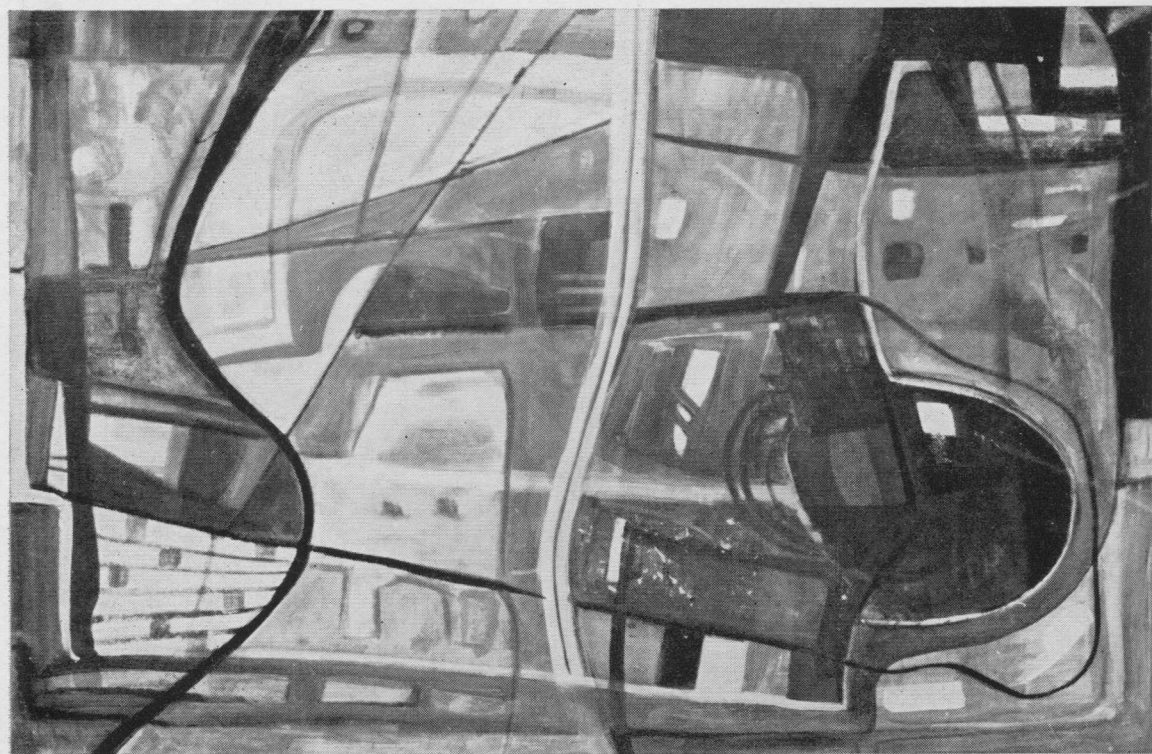
Neseniai šių dviejų dailininkų Čikagoje suruoštos parodos proga poetas K. Bradūnas taip mėgino apibūdinti jų kūrybą: "Ši paroda — tai ne besišypsanti žmogaus veidų galerija. Tai būties šviesiojo prado šypsena, besiskleidžianti saulėtuose J. Pautieniaus gėlynuose ir poezijos kupinose V. Petravičiaus abstrakcijose. Nebėra čia tos tragiškai kruvinos dažų konvulsijos ar beviltiškai juodos bedugnės nasrų. Nebėra nė to šių dienų mene dažno atsitiktinumų. Viskas balansuotai apgalvota, lyriškai ir intymiai išjausta. Prieš akis skleidžiasi būties šypsena, kurios nei vulgarios sistemos, nei piktojo rankos nepasiekia sunaikinti. Šitokią būtį pamatyti ir suvokti yra tikra atgaiva trumpaamžių rūpesčių ir nežinios prislėgtai žmogaus dvasiai."

Redaktorius

V. Petravičius
Zuzė ir jos
arkliai

V. Petravičius
Labirintas

V. Petravičius
Egipto elegija

J. Pautienius
Kanados kampelis

J. Pautienius
Gėlynuose

J. Pautienius
Abstrakcinis sąspalvis

kaulo. Tik kai išlipom ir jam padėkojom, leitenantas man tarė, kad daugiau į Romą nebevažiuosiu.

Antrą ar trečią dieną vėl sulaukiau svečio. Tai buvo kažkokio laipsnio amerikietis karininkas. Jis norėjo sužinoti, ar aš nesu matęs netoliese krentančio lėktuvo. Kadangi jis kalbėjo tik angliškai, pradžioje sunku buvo suprasti, ko iš tiesų nori. Tačiau, kai klausimą pakartojo įvairiais žodžiais ir pridėjo keletą gestų, man pasidarė aišku.

Taip, mačiau krentantį lėktuvą. Tai buvo antroje gegužės pusėje, apie 6 valandą po pietų. Didelis ir tamsus lėktuvas, greičiausiai bombonešis, skrido iš šiaurės į pietus ir lėtai leidosi žemyn. Kadangi toje vietoje nebuvo jokio didesnio kelio ar kokio nors kito karo objekto, nustebau, ko jis ieško. Paskui pamačiau, kad lėktuvas kažką išmetė. Tas mažas daiktas, matyt, buvo gana lengvas, nes pradžioje lėkė paskui lėktuvą. Po kelių ar keliolikos sekundžių jis pradėjo kristi žemyn ir galų gale dingo už kalnelio. Ir lėktuvas vis leidosi žemyn. Kai lėktuvas dingo už kalno, supratau, kad jis buvo pašautas. Iš tiesų, praėjus gal pusei minutės, pamačiau didelį juodų dūmų stulpą. Tuo tarpu prie stovyklos vartų prisiartinio 4 ar 5 ginkluoti vokiečių kareiviai. Neiškentęs paklausiau grandinio, kur jie eina. Jis man atsakė, kad matė amerikietį kareivį, iššokusį iš lėktuvo. Dabar eina jo ieškoti.

— O, — šuktelėjau grandiniui, — tai tas mažas dalykėlis buvo kareivis? Bet kad jo parašiotas neatsidarė. Jis tikriausiai užsimušė. O jei neužsimušė, tai tiek turėjo baimės, kad drąsiai galite jį palikti ramybėje.

— Įsakymas yra įsakymas, — tarė

man grandinis ir išžygiavo iš stovyklos.

Vakare tą grandinį vėl sutikau ir sužinojau, kad nieko nerado.

Tą lėktuvo istoriją papasakoju amerikiečiui daugiau rankom negu žodžiais, bet pamačiau, kad jis mane suprato. Matydamas, kad tas nuotykis jam labai rūpi, pakartojau dar kelias smulkmenas. Jis klausėsi gal koki pusvalandį ir domėjosi labiau iššokusiu kareiviu negu lėktuvu. Kai abu pavargom, jis man tarė: "Tėve, tai buvo mano brolis".

Rodos, dar ir šiandien tebejaučiu tą skausmą, kilusį mano širdyje. Paėmęs karininko dešinę abiem rankom, reiškiau jam užuojautą, kaip išmaniau. Paskui išsiėmiau rožančių ir pasakiau, kad melsiuos už jo brolį. Jis mane suprato, gerokai susijaudino ir padėkojo. Dar kartą žvilgtelėjęs į nelaimės vietą, sėdo į automobilį ir išvažiavo.

Kitą dieną į stovyklą atvyko popiežiaus komisijos pareigūnai: pirmininkas, vicepirmininkas ir, rodos, prelatas Carrol Abbing. Jie atsivežė kažkokį aukštą, senyvą ir šlubą vyrą, kurį titulavo ekscelencija. Supažindindami mane su tuo svečiu, pasakė jo pavardę ir pareigas: J. E. onorevole Zaniboni, Aukštasis Pabėgėlių Komisaras.

Komisaras man iš karto patiko. Jis buvo draugiškas, kuklus ir ryžtingas. Pasakęs porą komplimentų, pradėjo juokauti. Būdamas geroj nuotaikoje, ir aš pridėjau savo.

— Prelate, — tariu pirmininkui, — jūs man atvežėte ekscelenciją ir porą prelatų, o kur yra makaronų maišai?

Komisarui, rodos, to ir tereikėjo. Jis mane apkabino, paspaudė ir juokdamasis tarė:

— Tikrai, tėve, šiais laikais geriau turėti makaronų maišą negu ekscelen-

ciją. Matau, kad jūs nepražūsit ir be ekscelencijos.

— Ne, — protestavau komisarui, — aš to nesakiau. Aš tik paklausiau, kur yra makaronai. Koks gali būti gyvenimas be makaronų, ypač be "pasta asciutta"?

Pajuokavę leidomės per stovyklą. Atsipalaidavęs nuo komisaro, paklausiau tėvą Faller, kas iš tiesų esąs tas ekscelencija. T. Faller man papasakojo trumpai tokią istoriją: komisaras esąs nemažas socialistų partijos šulas, savo laiku Bolonijos mieste mėginęs padaryti atentatą prieš Mussolinį, bet nepataikęs. Gavęs, žinoma, daug metų kalėjimo, paskui buvęs išleistas ir skurdęs, kol atėję sąjungininkai. Da-

bar Italijos valdžia pavedusi jam rūpintis pabėgėliais. Šiaip esąs puikus žmogus.

Komisaras ir komisijos pareigūnai domėjosi viskuo, ir aš stengiausi vesti juos ten, kur buvo daugiausia skurdo.

Sutikęs nemažą būrį žmonių, sustojau ir pristaciau svečius pabėgėliams. "Palaukit", tariau sau, "kitą kartą jūs nedrįsite atvažiuoti be nieko".

Kai žmonės sužinojo, kas yra tie svečiai, užpuolė juos su šimtais klausimų. Aš tyčia pabėgėlius raginau išdėstyti savo prašymus, kad ir svečiai pamatytų, kokios yra jų ir mano problemos.

Komisijos nariai buvo jau su tuo apsipratę ir gana lengvai nuo pabėgėlių atsipalaidavo. Jie ėjo palengva į vartų pusę, o aš palaukiau komisaro. Kai jis galų gale išsivadavo, paklausiau, kaip atrodo stovyklos gyvenimas.

— O, tėve, — tarė komisaras, — kokia nelaimė ir koks vargas.

— Ir jūs esate visa to priežastis, — tariau jam, žiūrėdamas į žemę.

— Kaip tai aš? — nustebo komisaras. — Jūs, matau, mėgstate juokauti, bet čia tai aš nieko nesuprantu.

— Jei būtumėte buvęs geresnis šaulys Bolonijoje, — tariau lyg priekaištaudamas, — tuokart mes būtumėm nepažinę nei karo, nei stovyklos gyvenimo.

— O, dabar suprantu. Taip, taip, buvau prastas šaulys.

Komisaras paėmė mane už paramkės, lyg norėdamas palengvinti savo našta, ir užsisvajojęs žengė lėtu žingsniu.

— Matau, kad mudviem sekasi susikalbėti, — tariau jam įsidrąsinęs, — man būtų įdomu sužinoti, kodėl nepataikėt į Mussolinį? Ar esat blogas šaulys?

— Ne, tėve, — atsakė komisaras. — Šaulys buvau gal ir neblogas, bet buvau labai susinervinęs.

Komisaro akyse žybtelėjo ugnis, ir man atrodė, lyg jis dar kartą būtų pergyvenęs aną momentą. Nenorėdamas

jo varginti, kalbą nukreipiau į stovyklą. Paklausiau, ar jis man gali kuo nors padėti.

— Ne, — atsakė komisaras. — Aš neturiu absoliučiai nieko: nei raštinės, nei kėdės, nei jokios maisto atsargos. Vienintelis, kuris gali padėti, yra popiežius. Mūsų valdžia ničnieko neturi ir negali pajudėti be sąjungininkų sutikimo. Bet aš matau, kad jūs čia neprapulsite.

Taip kalbėdami, pasiekėm kitus svečius. T. Faller man padavė sąrašą miestų ir miestelių, į kuriuos negalima siųsti pabėgėlių. Tenai nėra ne tik namų, bet ir vandens. Sąjungininkai deda visas pastangas, kad tuose miestuose nekiltų koks maras. Drugys juose jau išgalėjęs.

Nevaišinau svečių, nes nieko neturėjau. Bet ir be vaišių nuotaika buvo gera. Komisijos pirmininkas prižadėjo atsiųsti pabėgėliams maisto, o prel. Carrol Abbing vaistų. Už poros savaitių atvažiuosius ir vyskupas suteikti vaikučiams Sutvirtinimo sakramentą.

Prieš išvažiuodami, svečiai norėjo apžiūrėti mano "ginklų sandėlį". Bet jis jau buvo tuščias. Šautuvą ir granatas buvau atidavęs italų policijai, o mauzerį vienam amerikiečiui, kuris norėjo turėti kokį nors vokišką karo suvenyrą. Viename sandėlyje dar turėjau apie 300 šautuvų ir 15 kulkosvaidžių, bet juos žadėjau atiduoti savo įpėdiniui.

Vėliau, rodos, tarp Kalėdų ir Trijų Karalių, turėjau progos pristatyti komisarą Zaniboni popiežiui. Nežinau, apie ką juodu kalbėjo, nes aš pasitraukiau į šalį. Kai komisaras grįžo pas mane, jo akyse spindėjo ašaros.

Prieš porą metų atsitiktinai išgirdau, kad komisaras mirė. Jis matė Italijos atstatymą ir, būdamas parlamento nariu, tikrai prie to atstatymo prisi-

EMILIJA PAKALNIŠKIENĖ

PAGARBA MOTINOS ŽODŽIUI

— Mama, ar aš galiu eiti pas Andriejų televizijos žiūrėti?

— Gali eiti, bet žiūrėk — pusę keturių būk namie.

Parėjo jis pusę penkių.

— Negrįžai laiku. Daugiau pas Andriejų nebeisi. Atsimink tai ir nebesiprašyk išleidžiamas.

Po poros dienų jis vėl pasiprašo, ir motina jį vėl išleidžia. Negrįžta laiku ir šį kartą. Motina bara jį ir įtikinėja, kad pas Andriejų jo jau niekuomet daugiau nebeišleisianti. Bet jos žodžiai nedaro jam įspūdžio. Išklauso juos kantriai, tačiau be rūpesčio, apie

dėjo. Jo partijos žmonės sklandžiai bendradarbiavo su krikščioniais demokratais ir rėmė jų programą. Kai girdžiu minint Mussolini vardą, vis prisimenu ir aną prastą šaulį, bet taurų socialistą, pabėgėlių komisarą Zaniboni, kuris ginklu bandė pakreipti Italijos istoriją kita kryptimi.

ką kita tuo metu galvodamas. Jis juk žino, kad mama tik taip šneka. Ji mėgsta apie nemalonius dalykus daug šnekėti. Bet ji išleis jį vėl, kai jis kitą kartą pasiprašys. Tik, žinoma, ne tuojau, ne šiandien, kai mama pikta tebėra.

— Kiek kartų sakiau nepalikti išmėtytų žaislų, — barasi ji, rankiodama mažesniojo vaiko žaislus. — Jeigu dar syki rasiu juos asloje, sumesiu į krosnį. Jeigu bent vieną syki berasiu. Atsimink tai.

Bet į krosnį žaislų, aišku, ji nemeta, o kiekvieną kartą pati surenka juos į dėžę.

— Nutilk! — surinka ji, vaiko triukšmo kambaryje nebepernešdama. — Jeigu nenusiraminsi, sąslavų vežėjams atiduosiu. Išimes jie tave į tą didelį vežimą.

Ir ko dar nežada ta motina savo vaikams! Įvairiausių bausmių išsigalvoja. O niekuomet jų nevykdo. Vaikai tuo tarpu tik laukia, kada mama šnekėti baigs. Jie gerai žino, kad to šnekėjimo ir užteks. Apie ką mama šneka, jie nė nebesiklauso.

Suprantu, kad nenori ta motina savo vaiko bausti. Tik pagąsdinti tenori. Bet ji nepagalvoja, kad, taip darydama, pratina motinos žodžio nebegebėti, nebetikėti tuo, ką motina vaikui sako, ir galų gale žlugdo motinos autoritetą.

Neturėtume mes, mamos, šitaip daryti. Turėtume stengtis kiek galint rečiau žadėti vaiką bausti, bet jeigu syki pažadame, savo pažado turėtume šventai laikytis, net jeigu mums ir nemalonu dėl to būtų.

Jeigu pasakome vaikui, kad už ką tik nors negerą pasielgimą bausime, stenkimės tuo neužmiršti ir, jeigu vaikas vėl negerai pasielgė, bauskime jį tuojau pat ir be jokių nuolaidų. Tik ši-

taip darydamos, įpratinsime vaiką kreipti dėmesį į motinos žodžius, įpratinsime jį tuos žodžius gerbti. O ir mes pačios, kai žinosime, kad mūsų žodis yra toks svarbus ir neužmirštinas, atsargiau bausmes bežadėsime. Ir mažiau tada bereikės mums šnekėti bei nervintis.

TIKRIEJI TĖVAI

EDVARDAS ŠULAITIS

Prieš kiek laiko amerikiečių spaudoje buvo plačiai rašoma apie baisų vaistą, vadinamą "thalidomide", kuris iššaukęs nesveikų kūdikių, dažniausiai be kai kurių galūnių, gimimą. Dėl to Amerikoje buvo pasireiškęs tam tikras sąmyšis tarp šeimos prieauglio belaukiančių tėvų. Buvo prieita net prie to, kad kai kurios motinos bandė įvairias priemones, norėdamos išvengti kūdikių gimimo, nes bijojo, kad jie nebūtų deformuoti.

Savaime suprantama, jog kiekvienas tėvas ar motina nori, kad jų vaikai gimtų ir augtų sveiki. Tačiau kai to siekiama, išeinant iš moralinių ir etinių normų, tai jau nėra gera. Tokie tėvai dažnai rūpinasi ne tiek vaikų gerove, kiek savo patogumais, todėl labiausiai jaudinasi ne dėl to, kad gimę nesveiki vaikai turės kęsti daug nemalonumų, bet tik dėl to, kad jie patys turės daugiau išipareigojimų ir mažiau laiko galės skirti savoms pramogoms.

Kai Amerikoje siautė "thalidomide" sukelta isterija, teko skaityti rašinį apie vieną vaiką, gimusį be rankų ir be kojų. Tai Johnny Kemp, 12 m. amžiaus jaunuolis, gyvenęs Bismark, N. D. Jis į šį pasaulį be rankų ir be ko-

jų atėjo, nežinia, dėl kurios priežasties, nes "thalidomide" tada dar nebuvo žinomas. Tačiau šis berniukas, kaip ir tūkstančiai jo likimo draugų, šiandien džiaugiasi gyvenimo teikiamais malonumais, gal kartais dar labiau negu rankas ir kojas turintieji jaunuoliai.

"Yra daug dalykų, kurių negalėsi daryti, bet negalvoki apie tai. Aš visada galvoju apie tuos dalykus, kuriuos aš galiu daryti", toks yra jaunojo Johnny patarimas jo likimo draugams.

Yra įdomus ir jaudinantis kelias, kurį turėjo pereiti Johnny ir jo tėvas (motina mirė, jam esant kūdikiu). Kai Johnny buvo dvejų metų, jam buvo pritaistos dirbtinės kojos, o sulaukus trejų metų, ir dirbtinės rankos. "Šiandien, jam sulaukus 12 metų, yra maža dalykų, kuriuos normalūs vaikai galėtų geriau atlikti už Johnny", sako jo tėvas, kuris yra "National Society of Crippled Children and Adults" egzekutyvinio komiteto narys. Johnny pats valgo ir rengiasi. Jis lanko VIII parapijinės mokyklos skyrių ir moksle turi gerus pažymius. Jis lanko bažnyčią, žaidžia beisbolą ir futbolą, išnešioja laikraščius, yra aktyvus skautas. Vasaros metu jis buvo stovykloje drauge su normaliais vaikais. Be to, jis mėgsta piešti, užsiiminėti įvairiais rankdarbiais ir atrodo kaip kiekvienas kitas vaikas apylinkėje.

Daug nemalonumų jis turėjo perkęsti ir iš kitų vaikų, kurie į jį keistai žiūrėjo ir pašiepė. Tačiau visa tai pamazū išsilygino, ir Johnny tapo lygiavertis kitų vaikų akyse. "Aš noriu, kad visi tėvai žinotų, jog yra pasaulyje tinkama vieta Johnny likimo jaunuoliams. Jie gali gerai su savo padėtimi susigyventi, jeigu dirbama su meile ir supratimu. Vaikas, gimęs su trūkumais, yra gerųjų tėvų ypatybių ban-

dymas. Yra sunku vaikui perduoti gerąsias savybes, jas išvystyti ir padėti jam tapti naudingu, savimi pasitikičiu ir nepriklausomu asmeniu. Tai reikalauja daug darbo ir talkos iš gydytojų, terapeutų ir mokytojų. Tačiau vi-

sa tai nėra negalima, jeigu tėvai tuo rūpinasi ir ieško reikiamų priemonių", sako Johnny tėvas.

Šis pavyzdys ir pamoką žodžiai mums daug ką pasako. Jie mums patvirtina seną posakį, kad nėra padėties be išeities. Šiandien, kai mūsų visuomenėje 2 ar 3 normalūs vaikai jau yra laikoma "per didele našta", ką bekalbėti apie trūkumus turinčių vaikų auginimą! Tačiau yra ir tokių, kurie nori ir moka pasiaukoti savo vaikų gerovei, nežiūrint, kokia forma tie vaikai yra pasiekę šį pasaulį. Tokie tėvai šviečia lyg žibintai šių dienų materializmo debesimis aptemdytame pasaulyje ir dirgina kitų atšalusius jausmus. Tai yra tikrieji tėvai!

AR SVARBIAU, KAD MŪSŲ VAIKAI BŪTŲ GERI LIETUVIAI, AR GERI ŽMONĖS?

B. MAŽEIKIENĖ

„Žinoma, svarbiausia yra tai, kad jie išaugtų gerais žmonėmis. Todėl nesvarbu, kaip jie kalbės, kur jie priklausys, kokią bažnyčią lankys — svarbu, kad jie taptų gerais žmonėmis“.

Tokias mintis galima vis dažniau išgirsti iš šiame krašte subrendusių jaunuolių tėvų ir net lietuviškų jaunimo organizacijų vadovų.

Kas gi yra geras žmogus? Ar tas, kuris, užmynęs ant kojos kitam, visuomet mandagiai atsiprašo, kuris niekad nepamiršta nusiplauti rankų prieš valgį ir kuris, pagaliau, išgijęs profesiją, veda žmoną, nusiperka gražų namą ir laimingai gyvena? Taip, jis gali būti ir geras žmogus, bet niekam nenaudingas arba net žalingas. Vadovaujantis tokia logika, galima būtų pasakyti: „Nesvarbu, kad jis komunistas, fašistas ar kitoks. Svarbu, kad jis geras žmogus“. O paskirų gerų žmonių yra ir komunistų, ir kitų išsigimusių ideologijų žmonių tarpe. Bet sudėk juos visus į krūvą, ir jau gaunasi grėsmė visam civilizuotam pasauliui.

Ne, žmogui, ypatingai jaunam žmogui, neužtenka būti paviršutiniškai geru. Jam reikia duoti tvirtas šaknis bei tradicijas, į ką jis galėtų atsiremti, ir sparnus — idėjas, kuriomis jis galėtų užpildyti savo jaunatvišką nerimą. Kitaip, tas nerimas išsivers į nuotykių ieškojimus, nusikaltimus ir visiškus šunkelius.

Kadangi mes, kad ir kaip norėdami, nepadarysim iš savo vaiko nei aičio, nei škoto, tada mums nieko daugiau nėra nelieka, kaip perduoti savo vaikams tas lietuviškas šaknis, tą lie-

tuvybę, kuri reiškia ne tik „mylėk Lietuvą“, bet visą lietuvišką gyvenimo būdą, papročius, pažiūras ir kultūrą. O mūsų papročiai ir gyvenimo būdas toli pralenkia šio krašto gyvenimo būdą, kaip tik dėl tos priežasties, kad mes nebuvom taip labai civilizuoti, bet vadovavomės labai sveikais, civilizacijos nesugadintais instinktais. Jei paimsime mergaičių, žemiau 20-ties metų susilaukusių nelegalių vaikų, skyrybų, jaunuolių nusikaltėlių ir kitas statistikas, pamatysime, kad šiose srityse esam dar labai „atsilikę“, atseit, stovime visokeriopai aukščiau.

Jei pasiklydę savo teorijose šio krašto psichologai, sociologai ir kiti specialistai prieš porą dešimtmečių leido vaikui pačiam visur apsispręsti, ko jis nori ar nenori, kas gerai ir negerai, arba sakė, kad jaunom, netekėjusiom mergaitėm lytiniai santykiai leistini dėl tikresnio apsisprendimo, arba, kaip jos pačios sako, dėl geresnės veido „complexion“, tai dabar tie patys psichologai ir sociologai ima dėstyti, kad vaikui reikia drausmės ir autoriteto. Jis nori būti draudžiamas ir net baudžiamas, nes tokiu būdu jis junta, kad tėvai jį myli ir juo rūpinasi. Taip pat ir mergaitės, nuo trylikos metų pradėję pastovias draugystes, nuvedė visą kraštą ne tik prie moralinio, bet ir materialinio bankroto, nes nelegalių vaikų išlaikymas didžiausia dailimi krenta ant visokių labdaros įstaigų.

Visą šitą išmintį, kurią tik dabar pradeda pramatyti šio krašto specialistai, mes pasisavinom seniai iš savo bobučių. Mūsų bobutės žinojo, kad re-

ligija, aukšta moralė drausmė ir pagarba vyresniajam yra pagrindinės sąlygos vaiko auklėjime. Mums tenka tik šitą bobučių išmintį savo vaikams perduoti. Aš nežinau, kaip, atsisakius lietuvių kalbos, lietuviškų tradicijų ir visa kita, galima sėkmingai perduoti visą tą sveiką lietuvišką charakterį.

Tai yra šaknys. Bet to dar negana. Jaunimui, kaip sakiau, reikia ir sparnų. O tie sparnai yra idealai.

Kokie šiais laikais gali būti kilnesni idealai, kaip noras padėti visiems žmonėms pasiekti bent vidutinio gerbūvio, išsivaduoti iš visų pančių ir vergijų, kovoti už visų tautų ir rasių lygybę, bendradarbiavimą ir pan.? Vedami tų idealų, kasmet vis didesni būriai amerikiečių jaunuolių stoja į Peace Corps ir panašias organizacijas, nusikelia į primityviausią kraštą, gyvena molinėj lūšnoj ir atiduoda visas savo žinias ir energiją tam, kad padėtų begimstančioms kultūroms ir kraštams atsistoti ant kojų. Mes tuo tarpu sakom: "Kokia nauda pūsti vaikui Lietuvos meilę, kuri yra jam toli ma, svetima, nepažįstama?" Jei šio krašto jaunuoliai auchoja savo darbą ir žinias negrų ar azijatų rasei, tai kodėl lietuvių tėvų sūnus ar duktė negali panaudoti savo idealizmo Lietuvos labui? Iš tikrųjų, tai yra daug daugiau negu beprasmis pūtimas meilės Lietuvai. Tai yra ugdymas idealizmo visiems pavergtiems, nuskriaustiems, atsilikusiems. Tai yra sparnų auginimas.

Tas, kuris supras ir persiims Lietuvos kančiomis ir išsilaikymo kovą, tas supras ir visos žmonijos pastangas į geresnį, šviesesnį rytojų, kur nebus vergų ir pavergėjų ir kur visi vienodai galės naudotis laisve ir kitomis kiekvienam žmogui priklausančiomis vertybėmis. Ir atvirkščiai, tas, kuriam bus

VANDA FRANKIENĖ

RASOS PASLAPTIS

(“L. L.” konkurse II premija
laimėjusi novelė)

Dorybė — tai dvasios perlas, puošiąs
žmogų ir skleidžiąs aplinkiniams gėrio
ir grožio spindulius.

ASA ir JULĖ nuo pat mažų metelių buvo neišskiriamos draugės. Susipažino, kai laikėsi mamytės rankos ir iš baimės ašarojo, pirmą dieną patekusios į vaikų darželį, — abi mažos, vos

svetimi ir neįdomūs Lietuvos reikalai, dažniausiai nesidomės ir jokiom kitom aukštesnėm idėjom ir, nežiūrint, kaip dažnai motina ar tėvas kartos jam “būk geras žmogus”, jo visas gyvenimo tikslas bus kuo greičiausiai įsigyti automobilį ir atsipalaiduoti nuo tėvų įtakos bei autoriteto.

penkerių metų pupos. Vėliau apsiprato ir susidraugavo. Kartu baigė vaikų darželį, pradžios mokyklą, ir štai dabar paskutinės išeina po baigimo iškilmų iš "Marijos" gimnazijos, laikydamos rankose baigimo atestatus. Rasa sulauko besikubančių draugę ir dar kartą žvelgia į didingus gimnazijos rūmus, kuriuose taip jaučiai praleido ketverius mokslo metus. Ir nesuprantamas graudumas apima ją. Staiga Julė užbėga atgal laiptukais, truktelia sunkias mokyklos duris ir linksmai sušunka:

— Paskutinį kartą... daugiau nebevarstysiu tų durų! Uždarau jas ir už jų palieku tuos sunkius ketverius mokslo metus...

Rasos veidu nuslenka susimąstymo šešėlis, ir ji žvilgtelia atsisveikin-

dama į besileidžiančios saulės rausvai nušviestus antrojo aukšto langus. Jų klasė — ten kampe, o iš lango seselės Teresės akys su meile žvelgia į dvi mergaites — savo mokines. Rasa mostelia ranka ir nusišypso savo geriau-

siai mokytojai, kuri tiek begalinės kantrybės ir meilės parodė, bemokydama jas.

Kas ji, toji nuostabi seselė? Tai graži, jauna, išsižadėjusi gyvenimo iš meilės Dievui. O gyvenimas juk toks gražus ir žavus. Ak, niekados nepajėgčiau to padaryti! Ne — ne!... Ne lūpos, bet pati jaunutė spurdanti Rasos širdelė išsako šiuos žodžius. Ir ji girdi savo dvasios ausimis švelnų seselės balsą:

— Rinkit saulės spindulius gyvenime, venkit purvo, ir rasit laimę.

Staiga nekantrus Julės balsas nutraukia jos mintis:

— Gana stovinėti. Ar nenusibodo tie rūmai ir viskas juose per ketverius mokslo metus. Einam!

Rasai nenusibodo; jai liūdna skirtis su šia vieta. Neciški ateities baimė apima ją. Ji dar vis norėtų pabuvoti šioje jaučioje gyvenimo užuovėjoje, bet, draugės skatinama, nueina kartu.

— Ak, pagaliau laisvė ir tikrasis gyvenimas atsiveria prieš mus, — laiminga ir linksma sako Julė, kai jos, perėjusios skersai gatvę, įeina į parką. Medžiai skęsta besileidžiančios saulės šešėliuose. Visas oras persunktas dusinančios birželio tvankumos, o tvenkiny — nuostabūs spalvų atspindžiai: medžių žaluma, dangaus rausvumas ir pakraščio žuvautojų siluetai. Antai atplaukia antis su mažiukais, o aplinkui — besiilsinčių žmonių pašnekėsiai. Ore užia lėktuvas. Abi mergaitės susėda prie krūmų ant žolės. Julės neveikia tas paslaptingas gamtos grožis; ji laiminga, be galo laiminga, ir tik savo džiaugsme tegyvena šiandien.

— Klausyk, Rasa, tu tokia susimąsčiusi... ir ko? Pažiūrėk į mane — aš esu laiminga! Ak, kaip gera... Dabar visas gyvenimas prieš mane!...

Rasa žiūri į draugę. Kokia graži toji Julė: žalsvos didelės akys, švelnūs veido bruožai, tamsūs garbanoti plaukai, kažkoks pasitikėjimas savimi ir išdidumas.

— Nežiūrėk taip rimtai į mane ir nesibaimink dėl manęs. Mano gyvenimo tikslas aiškus ir labai lengvai pasiekiamas. Mokslui nesu gabi, labai rimtų dalykų nemėgstu. Stoju į universitetą. Mano tėveliai tuo patenkinti. Bet mano tikslas — ne mokslas, o ateities, gero gyvenimo siekimas! Susirasiu inžinierių ar daktarą, ištekėsiu ir gyvensiu. Aš noriu gauti išmokslingą vyrą ir turtingai gyventi. Gražūs namai, puikūs baldai, linksmas gyvenimas. To už metų pasieksiu, ir bus baigti mokslo vargai! Suksiuos tarp elito.

Rasos veidu slenka liūdesio šešėlis, ir ji su baime sušunka:

— Jule! užmiršai svarbiausią: kad tas inžinierius ar daktaras būtų asmenybė. Jis privalo pirmiausia turėti dvasios turtų; turi žiūrėti, kad tarp judviejų būtų sutarimas ir meilė.

Šiuos žodžius tariant, visu ryškumu prieš akis atsistojo josios motinos gyvenimas.

— Ak, žinoma, — juokiasi Julė, — tu esi toji idealistė, kuri ir varge ras laimę. Tu skraidai ore, o aš stoviu ant žemės, ir pamatysime, katra būsime laimingesnė. Tave jau dabar visi pažįstami berniukai vadina neįdomia mergaite, nes esi per rimta. Tu tokia keista: vis rūpinies kitais. Kam tau reikėjo eiti pas mokyklos vedėją ir užstoti Danutę — prašyti, kad jos nenubaustų. Danutė tave apšneka, o tu jai padedi. Užuoť pažaisti teniso, tu pakvaišusiais darbais užsiimi — kaimynų vaikus prižiūri. Advokato dukტė "baby sitter" pasidarė!.. Tikrai keista ir juokinga.

— Liaukis taip šnekėti, Jule, aš jaučiuosi be galo laiminga, kai galiu padėti kitiems. Tai man įgimta. Supranti?! Artimo meilė ves mane per visą gyvenimą. Aš nenoriu būti egoistė ir nepripažįstu gyvenimo vien sau. Kai baigsiu aukštuosius mokslus, mano sugebėjimų ir galimybių laukas padėti kitiems dar labiau prasiplės. Tai mano studijų tikslo šviesioji žvaigždėlė!

— Dėl skirtingų mudviejų gyvenimo tikslų ir studijų, kaip priemonių tiems tikslams siekti, nesiginčysiu. Ateitis parodys, katros žvaigždėlė teisingesnį gyvenimo kelią rodė. O šiuo metu man knieti sužinoti tavo keistoji paslaptis. Kažkur išnyksti vakarais, ypač per paskutiniuosius šiuos mokslo metus: niekados negalima buvo rasti tavęs namuose. Ir kada gi tu mokeisi? O vis dėlto geriausiais pažymiais baigėi gimnaziją. Tu pasiutusiai gabi ir paslaptinga. Visi šnekėjo, kalbėjo apie tą tavo paslaptį. Spėliojo, kad gal išimylėjai ir turi pasimatymus. Atverk tą paslaptį man, Rasa: juk mudvi kaip seserys artimos.

— Rytoj, Jule, ne šiandien. Ryt mano tėveliai ruošia gimnazijos baigimo progą vaišes. Ateik rytoj trečią valandą, ir sužinosi mano paslaptį. Aš suradau kelią į laimę, Jule.

Tai pasakiusi, ji šypsosi, ir jos kuklus veidelis spindi dvasiniu grožiu ir kilnaus žmogaus didybe.

— Viena žinok, kad aš vakarais dirbau pas turtuolius ir tam tikram tikslui susitaučiau šešis šimtus dolerių. Man tų pinigų reikėjo daugiau kaip maisto, kaip visų kitų dalykų!.. Supratai?!

Julė šis Rasos pasisakymas nelauktai nustebina.

— Dirbai?! Juk tavo tėveliai pasi-turi. Tau nieko netrūksta. Tu keistuo-

lė... O ką gi pirksi už tuos pinigų?

— Ryt sužinosi. Štai 69-tos gatvės kampas. Iki rytojaus! Neužmiršk — trečią valandą...

Kai jos pasuko kiekviena savo namų link, Rasa dar užėjo į bažnyčią ir uždegė dvi žvakutes prie Dievo Motinos kojų: vieną už Julę, maldaudama, kad ji, ieškodama turtų ir prabangos, neįpultų į kančią ir vargą, antrą už tėvą, kad atgytų jo širdis šeimai. Jo nuolatos nėra namuose; jo gyvenimo turinį sudaro: darbas, draugai ir smuklė, ir tik paskutinė vieta tenka šeimai. Rasa karštai meldėsi, kol pajuto sieloje tylią paguodą ir ramybę.

Tuo metu Rasos tėvų namuose susikryžiuo kelios priešingos nuotaikos. Besiruošiant rytdienos vaisėms, atėjo Rasai iš New Yorko tokio turinio telegrama: "Keturi šimtai dolerių gauta. Šuo, vardu Princas, išsiųstas duotu adresu. Parašas: Šunų mokyklos Direktorius". Visus apėmė nustebimas, o tėvą — pyktis ir nerimas. Jis nekantriai laukė grįžtančios dukters ir ruošė jai žodinę "pirtį" už keistas išdaigas. Motina žinojo Rasos paslaptį, todėl maldavo vyrą nusiraminti ir palaukti iki rytojaus, kol toji paslaptis paaiškės.

— Tu rytoj didžiuosies turįs, tokią kilnią dukrą, tik susimildamas šiandien jai nieko nesakyk, — prašo motina. Tuo tarpu trys mažamečiai vaikai šokinėjo džiaugdamies, išgirdę apie atsiunčiamą šunį. Tėvas jautėsi labai užgautas, kad vyriausioji dukterė turi nuo jo, tokio gero tėvo, kažkokias paslaptis, tačiau susivaldė ir nieko dukrai nesakė, tik piktas ir paniūręs išnyko iš namų.

Rasos motina buvo namų širdis. Ji be galo mylėjo vaikus. Nors labai daug kentėjo nuo kieto egoisto vyro, bet stengėsi, kad namuose būtų išlai-

kytas tėvo autoritetas. Mažieji trys vaikai buvo visko pertekę ir laimingi, bet Rasa šeimos plyšio skausmą išgyveno drauge su motina ir suprato, kad ištaigingas gyvenimas yra menkystė, jei nėra meilės ir žmogaus. Kaip baisu vaikui matyti nuolatos girtą tėvą ir girdėti šeimoje piktus žodžius! Kilnus ir geras žmogus — didžiausias turtas gyvenime, galvojo visados Rasa, o galvodama laukė, meldėsi ir tikėjo, jog jos tėvelis kada nors pasikeis.

Kai rytojaus dieną, sekmadienį, Julė paskambino paskirtą valandą prie Rasos namų durų, ją pasitiko visa nušvitusi, besišypsanti draugė, kokios ji niekad iki šiol nebuvo mačiusi. Rasos tėveliai, broliukai ir sesutė pasisveikinę kvietė viešnią prie puikiai paruošto stalo. Bet vėl suskamba durų skambutis. Rasos veidas pakito — net pabalo; ji skubiai atidarė duris ir šuktelėjo:

— Štai mano paslaptis!

Visi nustebę sužiūro. Pro duris įžengė didelis vilkinis šuo, o už jo — laikydamasi ant šuns kaklo užsegto dirželio, rugiagėlės mėlynumo plačiai atmerktomis akimis kokių dešimties metų akla mergaitė!

— Rasa, Rasa, aš laiminga! Galiu dabar vaikščioti, turiu Princą; jis mane vedžios visur. Ačiū tau! — ir graudžiai pravirkusi puolė bučiuoti Rasą nelaimingoji mergaitė.

Princas džiaugdamasis lojo, o visi kiti šluostėsi ašaras. Tik dabar susigraudinęs tėvas viską suprato. Jis prisiminė, kai prieš metus Rasa, apkabiniusi tėvą, prašė pagalbos aklai mergaitėi, su kuria susipažino autobuse. Jis tada šaltai atsakė Rasai: "Dukra, nesirūpink kitais. Yra milijonai vargšų: visiems neįstengsi padėti". Rasa, nesulaukusi iš tėvo pagalbos, dirbo vakarais, taupė, kad padėtų tai nelai-

DALĖ KOKLYTĖ

THE ISLAND

Daug kas net nebus girdėjęs apie šį retą filmą ir gal nustebės čia jo rastu paminėjimu. Bet pamačius, jo nepaminėti neleidžia sąžinė. Tai yra japonų gamybos filmas, tačiau kalbos barjeras čia visai neaktualus, nes filme visiškai nekalbama. Tos tylos tikslas nėra parodyti filminį mandrumą ar aktorių vaidybinį sugebėjimą. Tai beveik savaime išplaukia iš filme rodomos aplinkos.

Keturi žmonės, vyras, žmona ir du maži sūnūs, gyvena mažutėje saloje, kur nėra geriamo vandens nei žmonėms, nei augalijai. Supratus tų keturių vargingoje lūšnelėje gyvenančių žmonių aplinkos bei santykiavimo paprastumą, aišku, kad čia žodžiai visai nereikalingi. Tų žmonių kas-

dieninis užsiėmimas — iš netoliese esančio žemyno vandens irklavimas į salą nėra reikalingas nei kokių nors diskusijų, nei paaiškinimų. Sunkus vandens nešimas į salos aukštumoje esančius daržus taip pat nereikalauja žodžių, o tik atsidėjimo ir jėgos. Taip pat be žodžių aiški ir primityvi namų ruošė. Jausmai, kurie juos vienas su kitu riša, gal prarastų savo vertę žodžiuose. Kas gali žodžiais tinkamai išreikšti tikėjimą, meilę, džiaugsmą, baimę, kančią, sielvartą? Salos gyventojai šiuos jausmus pergyvena kaip nebyliai, bet žiūrovas juos puikiai supranta. Jie yra japonai, visai kitos kultūros atstovai, bet mums jie, kaip žmonės, artimi ir aiškūs, jų jausmai suprantami ir be žodžių.

Šią mintį pajutus, išryškėja filmo grožis ir idomumas. Čia galima daug idomumo rasti ir įprastame orientališkame gracingume, panaudojame atvaizduoti paprastą ir pilką tų žmonių kasdienybę. Ispūdingiausi momentai, kurie ypač filme pabrėžti, nes labai svarbūs tematikos išvystymui, yra žemyne prisisemto vandens irklavimas į salą ir nešimas į kalną laisvyti daržams. Tiek vyro, tiek moters irklavimo judesiai yra ritmingi, lyg modernaus šokio taktas. To užsiėmimo monotonią yra panaudota išreikšti šitų žmonių dvasiniam ramumui ir pasivėdimui savo likimui. Atrodo, kad jie laimingi ir patenkinti kiekvienu savo veiksmu, kiekvienu darbu, viskuo, kas jiems skirta. Jų vienintelis tikslas ir troškimas — visa tam suteikti grožį ir prasmę. Iš tikrųjų, ar ne kiekvieno žmogaus yra toks pat tikslas, nesvarbu, kas tas žmogus bebūtų, kokiai kultūrai ar klasei priklausytų?

mingai svetimai mergaitei. O jis dar ją barė už tą darbą, įtarinėjo!..

— Tu kilni, Rasute!... — pripažino visų akivaizdoje susigraudinęs tėvas ir su pasididžiavimu išbučiavo savo dukrą. Šią jaudinančią valandą ir jis pats pajuto sieloje stiprų norą tapti geru žmogumi.

Kai visi susėdusieji prie stalo laimingi, kaip niekad iki šiol, vaišinosi, nematoma, bet šviesi, neapsakomo gėrio ir grožio artimo meilė apsupo juos. Rasos ir aklosios mergaitės veidai ir galvutės buvo nužymėtos Viešpaties ranka ir apgaubtos palaimintom aureolėm.

Kartais mums reikia pastatyti gyvenimą gryname aplinkos praprustume, kad suprastume jo prasmę ir grožį.

DAYS OF WINE AND ROSES

Alkoholizmo problema šių laikų visuomenėje nėra retenybė. Kiekvienam žmogui pasitaiko nemaža progų atsidurti tokiose padėtyse, kur gėrimas yra tapęs priimtu ritualu. Alkoholis dažnai vilioja modernaus gyvenimo įtampos išvargintą žmogų ieškoti valandėlės atsipalaidavimo nuo savo aplinkos, bėdų ir atsakomybės. Šiame filme gal pirmą kartą yra mėginta ekrane parodyti alkoholizmo žala žmogui.

Tema bandoma pristatyti kuo natūraliau ir įtikinamiau, pasirenkant San Francisco miestą ir du jo tipiškus gyventojus. Gėrimo priežastimi nurodomos veikėjų darbo sąlygos. Tuo lyg norima pasakyti, kad gėrimo problema gali iškilti kiekvienam, nors ir labai išsilavinusiam ir išauklėtam žmogui.

Filme vaizduojama mergaitė (Lee Remick) nėra nei lengvabūdiška, nei iš blogos šeimos. Net pabrėžta, kad jos tėvai religingi ir rimti žmonės. Vyrukas (Jack Lemmon) atvaizduotas jau šiek tiek lengvapėdiškesnis. Jis vengia stipresnių nusistatymų ir kelia taure už principus, "kas jie ir bebūtų". Tačiau tuo nenorima parodyti, kad jis būtų blogo charakterio žmogus. Priešingai, jis yra tiek patrauklus, kad sužavi tą rimtą mergaitę.

Juodviem susituokus, kyla problema dėl visiško mergaitės blaivumo. Norėdama išvengti šeimyninių nesusipratimų, pradeda ir ji gerti, palaikydama jam draugystę. Toks prisitaikymas, atrodo, laikinai išriša problemą. Bet tik laikinai. Ilgainiui pradeda ryškėti alkoholio pasekmės jų gyvenime. Jis nepajėgia pastoviai išsilaikyti darbe. Ji pasigėrus padega namus. Ir taip juodu smunka žemyn ne tik savo socialine padėtimi, bet ir savigarba. Mėginimai liautis gerti nėra sėkmingi. Jisai supranta problemos rimtumą ir ieško pagalbos. Žiaurūs alkoholizmo priepuoliai priverčia jį stoti į alkoholikų

klubą (Alcoholics Anonymous). Įdomu, kad to alkoholikų klubo veikimo būdas, kurs paprastai viešai neskelbiamas, čia šiek tiek reklamiškai pateikiamas. Apyskritai, visame filme dvelkia perspėjanti ir pamokanti nuotaika.

Nei vieno, nei kito aktoriaus vaidmenys nedėkingi, nors abu buvo pristatyti Oscar premijai. Būtų neteisinga sakyti, kad filmas neįdomus, tačiau reikia pripažinti, kad problema neįstengta bent kiek giliau išvystyti. Visos mintys yra meste sumestos ir tik prabėgomis paliestos, tad vos, vos sudaro norimą vaizdą. Reikia tikėtis, kad ateityje bus galima ekrane pamatyti gilesnių šios problemos analizių.

KORNELIJUS BUČMYS, O.F.M.

TERM OF TRIAL

Sir Lawrence Olivier, triumfavęs karališkuose vaidmenyse kaip Hamletas arba Henrikas V-sis, per paskutiniuosius kelerius metus pateikė keletą kasdieniško gyvenimo charakterių blaiviu paprastumu ir nuoširdumu. Tik du pavyzdžiai: "The Power and the Glory" ir "The Entertainer". Naujame britų gamybos filme "Term of Trial" jam tenka vaidinti mokytoją, perkrautą asmeniniais, šeimyniniais ir profesiniais rūpesčiais.

Šiaurinėje Anglijoje, industrialinio centro priemiesty gimnazijos mokytojas Graham Weir gana sunkiai tepalaiko drausmę mišrioje klasėje. Šalia gabių ir vidutinių mokinių ypač ikyri triukšmadarių grupė. Jų vadas mokytojui parodo savo vulgarumą ne tik žodžiais, bet ir darbais. Namuose žmona irgi vietoj suraminimo vis prikašioja dėl menkos socialinės padėties, nedidelio uždarbio, jo taikios laikysenos ir pan. Mokytojas bando rasti kiek užsimiršimo alkoholyje.

Tikrai nuoširdžiai žvelgdamas į savo kaip mokytojo pareigas, jis sutinka vienai iš mokinių teikti papildomas pamokas namuose, visiškai nenujausdamas, kad penkiolikmetė Shirley yra visai jį išimylėjusi, kaip melancholišką herojų.

Pasibaigus mokslo metams, mokinių grupė vežama Paryžiun. Shirley ieško bet kokių pretekstų pasilikti viena su savo mokytoju, išreikšdama jam savo atsidavimą visos kelionės metu, bet ypač grįžtant ir praleidžiant naktį Londono viešbutyje. Susijaudinęs mokytojas švelniai bando jaunuolę įtikinti jos žingsnio neapgalvotumu ir nepasinaudoja jos nekaltybe. Shirley jaučiasi atstumta. Jos pyktis ir keršto išsiveržimu mokytojas policijoje ir teisme apkaltinamas išnaudojęs mažametę. Teisėjui paskelbus sprendimą, mokytojas jautrioje savo paties gynimo kalboje išreiškia gilų liūdesį, kad smerkiamas dėl neįvykdytos kaltės. Shirley prisipažįsta melavusi, mokytojas išteisinamas, bet jo gyvenime ir siejojau lieka žaizdos randas.

Laurence Olivier mokytojo vaidmenį pasirodo tikrai gyvenimiškai ir įtikinančiai, žymiai viršydamas visus kitus filmo dalyvius. Stipriausiai jis pasirodo ypač dviejose scenose — aštriame ginče su žmona miegamajame ir teisme gynimosi atveju. Simone Signoret atrodo visai nuobodžiaujanti ir abejinga žmonos vaidmenyje. Tikrai puikiai pasirodė naujokė Sarah Miles, kaipo bręstanti gundytoja. Nemaža nuostabos sukelia Terence Stamp, kaip visų klasės neramumų centras. Filme "Billy Budd" jis spindėjo, lyg tiesos ir gėrio herojus, o šiame antrame savo filme jis taip pat gana gyvenimiškai perteikia visiškai priešingą vaidmenį.

Režisierius Peter Glenville paruošė šiam filmui taip pat ir tekstą, pasinaudodamas James Barlow romanu.

Filmas, pasmerkdamas kai kurias visuomenės ydas ir iškeldamas idealisto mokytojo atsidavimą pareigai ir ištikimybę šeimai, pereitų metų Venecijos filmų parodoje laimėjo Tarptautinio Katalikų Filmų Biuro premiją.

SUNDAYS AND CYBELE

Visiškai skirtingai nuo "Lolita" ar "Term of Trial" filme "Sundays and Cybele" pateikiama idiliška draugystė tarp

dvylikmetės, tėvų apleistos mergytės, ir karo aviacijos lakūno.

Pradinėje scenoje pastebime lakūną, apšaudantį Indokinijos gyventojus. Nusileidęs visai žemai, jis dar pastebi išgąsdintą mergytės veidą. Keletą momentų vėliau lėktuvas sudūžta, o iš po avarijos išlikęs Pierre gydomas karo lauko ligoninėje. Čia ji globoja rūpestingą slaugę, kuri vėliau sujungia su juo savo gyvenimą Paryžiaus apylinkių kaimelyje. Katastrofoje lakūnas visai prarado savo atmintį ir jam svaigsta galva, ne tik žvelgiant į medžių viršūnes, bet taip pat ir į ežero vandenį.

Beslankiodamas apie stotį, atsitiktinai pastebi tėvą, paliekantį savo dukrelę seselių vedamoje prieglaudoje. Vėliau sužinojęs, kad tėvas nebegrįš, nuneša jo paliktą portfeli ir išsiveda mergytę pasivaikščioti. Jos prašomas sutinka ją išsivesti kiekvieną sekmadienį. Tarp judviečių užsimezgas draugystei, abu žaidžia miške, laksto paežerėje, krykštauja, bet apkalboms link kaimelio gyventojai dalinasi itarinėjimais. Kalėdų naktį, kai mergytė padovanoja lakūnui dėžutėje savo tikrąjį vardą, ši idilija tragiškai nutraukiama.

Filmas pastatytas, pasinaudojant Bernard Eschasseriaux romanu "Les Dimanches de Ville d'Avray".

Hardy Kruger puikiai vaidina atmintį praradusį lakūną Pierre, kurio nesavanaudiška meilė apleistai mergytei pripildo ji ramybę bei giedra ir padaro ji naują žmogumi. Mažytės Cybele rolei buvo parinkta dvylikmetė Patricia Gozzi. Tai jos pirmas, bet tikrai įspūdingas pasirodymas filmuose.

Pirmą kartą su pilnu filmu pasirodo ir režisierius Serge Bourguignon. Anksčiau jis nekartą buvo puikiai užsirekomendavęs keletu trumpų, apžvalginio turinio filmų, bet šiuo kartu pilnai patvirtino savo režisieriškus sugebėjimus.

Ypač nuostabūs Henri Decae fotografijos vaizdai. Gausu ne vien puikių gamtovaizdžių, bet taip pat sensacingomis nuotraukomis bandoma perteikti sergan-

čio lakūno dvasios nuotaikos, pvz. žvirgžduotas mūras atsivynioja automobilio veidrodėlyje, svečių veidai iškreipiami, žvelgiant į juos pro vyno stiklą ir t. t.

Mažiesiems šis filmas bus nesuprantamas ir nuobodus, bet subrendusieji galės pasidžiaugti ne vienu poezijos sužerėjimu.

THE LONELINESS OF THE LONG DISTANCE RUNNER

Ir Anglijoje esama jaunuolių, besijaučiančių nuskriaustais, užgautais ir nusivylusių gyvenimu, dar prieš pradedant juo pilnai naudotis ir grožėtis. Tokios ištūžusios jaunimo dalies dvasinį stovį režisierius Tony Richardson ir bando perteikti jo paties pagamintame filme.

Aštuoniolikmetis Colin Smith, bręstas Midlands barakų pavėsyje ir fabriku triukšme, nuo mažens pasirodo viskam bėprieštaraujas. Su draugu apiplėšia kepyklą, ir pasiunčiamas į pataisos namus, kur taip pat rodo atšiaurią panieką viršininkams.

Istaigos viršininkas, jaunuolius perauklėdamas, kreipia ypatingą dėmesį į fizinį darbą ir sportą. Vienų žaidynių metu Colin užsirekomenduoja patvarių bėgiku, ir viršininkas nusprendžia jį pastatyti ilgo bėgimo konkurentu rungtynėse prieš valdišką mokyklą. Vieniųjų rytmetinių treniruočių metu jaunuolio atminty praslenka praeities vaizdai — vargingai gyvenusio tėvo mirtis vėžiu, motinos lengvapėdiškumas, besišvaistant iš apdraudos gautais pinigais, jo santykiai su draugais bei draugėmis. Varžybų dieną jis nesunkiai pralenkia savo konkurentus, bet, prisiartinęs prie pabaigos kaspino, sustoja ir juos praleidžia, visų nustebimui ir viršininko liūdesiui.

Filmo pagrindinio veikėjo asmeny atsispindi atskiesto marksizmo dvasia: visa, kas liečia "juos", yra bloga, bet, kas liečia "mus", yra gera ar bent pateisinama. Darbininkas, nežiūrint kaip žioplas bebūtų, visad turi būti išteisinamas. Po tėvo mirties Colin turėjo progą gauti dar-

bą toį pačioj dirbtuvėj, bet jo atsisakė: "Kam aš turiu prakaituoti ir jiems pilną didinti".

Colin Smith vaidmenyje Tom Courtenay, nors dar naujokas filmuose, tikrai vykusiai perduoda pasenusio jaunuolio asmenybės vaizdą: įkritisom akim, išsi-kišusiais skruostų kaulais, šaltu žvilgsniu, jei ir šypsosi kada, tai tik puse veido. Tikras režisieriaus T. Richardson nuopelnas, iškeliant naujus talentus (ankstesnis pavyzdys — Rita Tushingham filme "A Taste of Honey").

Labai vykusiai pataisos namų įvykių eiga perpinama bėgiko prisiminimais. Įtampai kylant abiem kryptim, jos tarp savęs nesipiauna, bet išpūdį tik papildo ir sustiprina.

Tiek vyresniam jaunimui, tiek šeimų tėvams šis filmas aiškiai pateikia nepažabotos ir neprižiūrimos jaunimo laisvės pasekmes.

STORY OF JOSEPH AND HIS BRETHREN

Šventasis Raštas, o ypač Senasis Testamentas, yra sudominęs ne vieną didžiųjų režisierių, iskaitant ir Cecil B. De Mille. Keliais atvejais pavykus sukelti publikos susidomėjimą, filmų pramonininkai paskutiniaisiais metais užtvindė ekranus vadinamais milžiniškais filmais su masinėmis scenomis ir tūkstančiais veikėjų. Tai tik pigus būdas brangiomis priemonėmis vilioti žiūrovus prie kino teatro kasos langelio. Tokiuose neva istoriniuose ar neva bibliniuose filmuose nedaug kas tėra bendra su tiesa, menu ar religija. Aiškiausiu pavyzdžiu galėtų būti, kad ir prieš kelerius metus pasirodęs filmas "King of Kings".

Dabartiniu laikotarpiu italų gamybos filmas "Story of Joseph and His Brethren" taip pat nepakyla virš labai žemo komercinio lygio. Juozapo pardavimas, jo vargai ir pasisekimas Egipte, visos šeimos susivienijimas — visa pavaizduota banaliai ir neįtikinančiai.

VAIKŲ LIETUVYBĖS IŠLAIKYMO KLAUSIMU

Atskirais atvejais buvo tekę skaityti apie vaikų draugystes, tačiau ten būdavo aprašomos draugystės pavieniais amžiaus laikotarpiais. Tad buvo tikrai malonu skaityti p. Maldeikio straipsnį, kuriame buvo išnagrinėti visi draugystės tarpiniai. Pasigedau daugiau konkrečių patarimų lietuviškos išlaikymo klausimu.

Kiek supratau, visi vaikai yra daugiau ar mažiau konformistai. Prisimenant, kaip mes patys Lietuvoje juokdavomės iš vienos mažumos grupės vaikų, negalima dabar kaltinti vaikų už norą prisitaikyti prie draugų. Juk vaikai yra tokie negailestingi vieni kitiems, jei tik pamato keistų skirtumų! Labai nenorėčiau, kad ir mano pačios vaikai pajustų tą negailestingumą.

Norėčiau p. Maldeikį paklausti poros patarimų. Prieš keletą metų perskaičiau vieno amerikiečio, vaikų psichologo, straipsnį, kuriame jis duoda patarimus amerikiečiams tėvams, norintiems savo vaikus išmokyti svetimos kalbos. Kad abi kalbos nesimaišytų, jis pataria iki 5 m. amžiaus su vaiku kalbėtis tik svetima kalba, t. y. skirtinga nuo tos, kurią jis vartos mokykloje. Angliškai jis pataria pamokyti tik prieš pat vaikui einant į

mokyklą. Tas psichologas sako, kad taip išmokta kalba liks gryna ir pasiliks ilgai vaiko sąmonėje, net jeigu nebus vėliau naudojama.

Manau, kad lietuviams tėvams ši teorija būtų priimtina, iki 5 m. amžiaus vaikus mokant tik lietuviškai, o tik vėliau, prieš pradėdant mokyklą, pamokant angliškai. Nežinau, ar mano galvojimas teisingas.

Iki šiol mes beveik visai neturime spalvotų knygučių, kur būtų rašoma vos bepradedantiems skaityti vaikams apie gyvuliukus, augalus ir kt. Amerikiečiai tokių knygelių turi labai daug ir labai įvairių. Jei greitai laiku panašių lietuviškų knygelių neatsiras, žadu savo vaikams ant amerikietiško teksto užklijuoti lietuviškąjį, pačios parašytą. Paveikslėliai liks tie patys, o vaikai galės lietuviškai apie juos pasiskaityti. Mano nuomone, tokių knygelių trūkumas yra didžiausias stabdis vaikų lietuvibei. Jeigu jiems turėsime patrauklių knygučių, tai raginti nereikės, kad jas skaitytų. Įdomu, ar nebūtų galima gauti keletos tokių knygučių "copyright" teises vertimams į lietuvių kalbą, pasinaudojant jų iliustracijomis?

Taip pat p. Maldeikiui būčiau labai dėkinga, jeigu jis sudarytų iki šiol Amerikoje vaikams išleistų lietuviškų knygelių sąrašą, suskirstydamas jas į skirtingas vaikų amžiaus grupes.

Reikšdama gilią pagarbą,

Gintarė Ivaškienė

Redakcijos pastabos. Kalbėjomės šiais klausimais su p. Maldeikiu. Jis sutinka, kad lietuviai savo vaikus iki kokių 5 m. amžiaus mokyti tik lietuviškai. Angliškai jie puikiai išmoks ir mokykloje. Ar patartina vaiką iki 5 m. amžiaus mokyti tik svetimos kalbos, čia jau kitas klausimas. Daugumas psichologų mano, kad pirmoji vaiko kalba turi būti jo gimtoji kalba. Ji skirtingai suformuoja vaiko asmenybę. Mokyti vaiką kelių kalbų kartu taip pat, atrodo, nepatartina, nes gausis kalbų sąmyšis. Svetimos kalbos tik tada

galima pradėti mokytį, kai jau savosios pakankamai gerai pramoks.

Tikrai gaila, kad mes per mažai rūpinamės mažiems vaikams tinkamų knygelių paruošimu ir išleidimu. Gal atsiras koks nors mecenatas ir tūkstantine paskatins tokių knygelių rašymą. Labai gera, kad atsiranda mecenatų romanams ir poezijai, bet šiam tikslui skiriamos premijos būtų dar naudingesnės.

Jeigu ir būtų galima išsirūpinti tų minėtų amerikietišku knygelių "copyright" teises, tai vis tiek pasiliks didelė finansinė problema, nes tokių spalvotų knygelių išleidimas yra gana brangus. Kadangi jų tiražas negalėtų būti milijoninis, tai jų kaina būtų nemaža. Jeigu jau tokias knygeles pajėgtume išleisti, tai ir paveikslukus galėtų nupiešti mūsų dailininkai, kurių jau vis daugiau atsiranda ir iš jauniosios kartos.

Kol tokių knygelių dar neturime, yra tikrai puiki mintis ir girtinos pastangos pasinaudoti amerikiečių leidiniais, užlipinant lietuvišką tekstą. Bet vieną kitą knygelę vaikams, nors ir ne taip puošnią, ir mes jau turime. P. Maldeikis žadėjo kada nors pamėginti sudaryti jų sąrašą pagal vaikų amžių, kuriems jos skiriamos. Daugumą tų knygelių galima gauti "Drauge", o jų vardai yra surašyti "Draugo" knygų kataloge.

DAUGIAU KOVOTI PRIES ALKOHOLIZMĄ!

"Laiškus Lietuviams" visuomet skaitau su malonumu ir juose randu daug dvasios peno. Ypatingai džiaugiuosi pasakutiniais numeriais, kur buvo daugiau rašoma apie šeimas. Labai patiko straipsniai "Vaiko draugai ir jų įtakos" ir "Moters mįslingumas". Manau, kad juose rado pagalbos ne viena šeima nuolat kylančiais klausimais.

Norėčiau paprašyti, kad kada nors plačiau paliestumėte alkoholizmo klausimą, nes girtuokliavimas tarp lietuvių da-

bar yra labai paplitęs. Užėjus pas žmogų, negalima išeiti, neištuštinus bent vieno butelio, o kartais ir daugiau. Svečiai yra tiesiog prievartaujami. Jeigu negerisi, turėsi susipykti. Kito kelio nelieka: arba pasigerk, arba susipyk. Gėrimas jau taip įėjo į madą, kad joks parengimas ar pasisvečiavimas be alkoholio neapsieina. Jeigu žmogus nepareina namo keturiomis ar nenukrenta po stalą, tai skaitosi parengimas ar pasisvečiavimas nepavykęs.

Kai kurie vyrai yra taip ipratę gerti, kad, net eidami iš darbo, užsuka į smulkę prasiblaškyti. Tie dažni 'prasiblaškymai' veda prie liguisto alkoholizmo. Mano šeimoje berniukai jau nemaži, todėl tuoj pastebi, koks tėvelis parėjo namo. Jeigu ji išpėji, tai tuoj atkerta: "Aš tik porą bokalų". Jis jaučiasi teisus, nes dar neparejo keturiomis. Vargas žmonai, vargas visai šeimai, o ypač blogas pavyzdys vaikams. Bandai gražumu, bandai piktumu, bet nieko nepasieki. Kai kurie atsako, kad geria inžinierius Petras, geria advokatas Jonas, geria vežėjas Kazys, tad kodėl jam negerti? Jie ten užaina išgerti "poros bokalų", susisėdę kritikuoja savo žmonas, kurios namie, paruošę vakarienę, laukia vyrų ir nesulaukia. Ten jie be reikalo gaišina laiką, kurį galėtų labai naudingai sunaudoti, namie pasikalbėdami su vaikais, geriau pažindami jų problemas, jiems padėdami. Bet vaikai yra priversti augti beveik be tėvo, o paskui skundžiamasi, kad jie negeri, kad negerbia tėvo autoriteto. Kai tėvas, svyrudamas vėlai grįžta namo, tai negali laukti, kad jo autoritetas vaikų akyse būtų aukštas.

Tad mes, motinos, labai prašome visus kunigus, kad savo pamoksluose daugiau kalbėtų apie alkoholizmo žalą, nes tai yra tikras šeimų vėžys, graužias žmonos sveikatą ir kenkias lietuvių tautai. Misių ar rekolekcijų metu reikėtų daugiau apie tokius konkrečius dalykus kalbėti, o ne skrajoti padangėse, nagrinėjant tokias abstrakčias temas, kurių daugumas klausytojų visai nesupranta ir jokios naudos iš to neturi.

Šu pagarba G. K.

Atsiusta paminėti

Vacys Kavaliūnas. KALNŲ GIESMĖ. "Draugo" konkurse premijuotas romanas. Išleido Liet. Knygos Klubas. 202 psl., kaina 2.50 dol.

Kotryna Grigaitytė. RUDENS SAPNAI. "Draugo" poezijos konkurse premijuotas poezijos rinkinys. Išleido Liet. Knygos Klubas. Aplankas V. Krištolaitytės. 80 psl., kaina 2 dol.

Vytautas Volertas. UPE TEKA VINGIAIS. Romanas. Aplankas P. Jurkaus. Išleido Liet. Knygos Klubas. 332 psl., kaina 3.50 dol.

Kun. J. Pauperas prašo paskelbti, kad lietuviai evangelikai netolimoje ateityje išvers visą Šv. Raštą į lietuvių kalbą. Bus tiksliai sekamas originalus tekstas. Ši didelį darbą mielai pasistengsime įvertinti, kai jis bus baigtas.

Lituanistikos kursai Fordhame

Ateinančią vasarą Fordhamo universitete bus dėstoma lietuvių kalba. Norintieji dalyvauti prašomi skubiai pranešti, kokio kurso pageidauja: pradedančiųjų, pažengusiųjų ar vyresniųjų. Formali registracija bus liepos 1 ir 2 d. Mokslas prasidės liepos 3 d. Kursams vadovaus prof. A. Vasy ir prof. J. Puzinas. Paskaitos bus vakarais 5:30 — 8:30 val. Lituanistams duodami keturi kreditai. Norintieji katalogo ir platesnį informaciją tesikreipia į prof. A. Vasi, Fordham University, New York 58, Box AA, N. Y. Tel. Code 212 FO. 7-5400, ext. 218.

Nuoširdžiai dėkojame auka parėmusiems "Laišku Lietuviams" leidima

50 dol. aukojo Petronėlė K., Chicago.

17 dol. aukojo M. Nausėda, Woodland Hills, California.

Po 7 dol. aukojo: dr. A. Baltrukėnas (Akron) ir L. Matakienė (Toronto).

5 dol. aukojo S. Barzda, **4 dol. aukojo** O. Kanišauskienė (abudu Chicago).

Po 3 dol. aukojo: M. Ambrozaitis (Gary) ir dr. F. Tallat-Kelpša (Chicago), J. Matukas (Hinsdale).

Po 2 dol. aukojo: M. Šveikauskas, P. Aleksa, J. Sklerys, L. Bendoraitis, J. Žygas, M. Kvedaras, E. Jazbutienė, B. Beleškienė, B. Mataitis, O. Kasperskis, dr. J. Kižys, H. Milaknis, E. Jucevičienė, P. Griganavičius, J. Abraitis, K. Jurgėla, E. Bačinskienė, A. Tamošiūnas, B. Mikėnienė, A. Viliušis, V. Kupeikevičius, I. Norušienė, J. Butvilas, K. Genčius, L. Kairys, J. Paulikas, A. Karaitis, S. Krutulis, V. Ginio-tienė, J. Pušneraitis, J. Žadeikis, A. Karaliūnas, J. Jurkūnas, B. Blinstrubas, P. Ramas, A. Pretkelis, G. Meilus, P. Norvilas, dr. E. Gasiūnaitė, A. Jankauskaitė, N. Rakutienė, A. Skinkis, P. Gruodis, Z. Samuolis, O. Šimaitienė, J. Cinka, J. Valdis, S. Kybartas, kun. M. Kirkilas, N. Norris, M. Jonikienė, K. Lukošaitis, S. Žumbakienė, G. Žukauskienė, V. Vilkavickas (visi Chicago), E. Gimžauskienė, J. Jasiu-kaitis, dr. P. Atkočiūnas, P. Martinkaitienė, T. Zailskienė, V. Ališauskas, T. Kara-liūtė, A. Venclovas; (visi Cicero), S. Keskaila, J. Jurgutis (abudu Montreal), dr. A. Mekys, O. Danisevičiūtė (abudu Brooklyn), A. Rasutis, P. Raulinaitis, V. Bub-revičiūtė, H. Kemeklis, N. Apeikienė, A. Razutis (visi Los Angeles), J. Česonis, M. Vasiene, J. Banėnas, B. Petrauskienė (visi Phila.), S. Krutulis, kun. J. Tautkus, M. Mikėnas, J. Bukšnyš (visi Omaha), E. Anužis, A. Ramonaitienė, R. Piktūnas, kun. K. Simanavičius, K. Razauskas, A. Banėnas, A. Leščinskienė (visi Detroit), V. Pau-lionis, S. Dabkus, J. Danaitis, K. Baltramaitis, J. Tunaitis, M. Vaškevičienė, J. Kaki-nevičius, M. Bumbulienė (visi Toronto), dr. V. Musonis (Markham), J. Rauba (Gr. Rapids), M. Ambrozaitis (Portage), V. Mantautas (Worcester), dr. V. Tarvy-das (Edina), V. Valiulis (Waterbury), A. Vasonis (Somonauk), A. Bilaitis (Kearny), A. Gruzdis (New Haven), dr. A. Laucis (Mt. Olive), M. Stankaitis (Rockford), J. Luinys (Dixon), J. Svilas, G. Repčienė, V. Kežinaitis, P. Kalvaitis (visi Hamilton), B. Kukalis (New Britain), V. Daugėla (Washington), V. Grybauskas (Brockton), J. Brazauskas (Waterbury), Sakavičius (Columbus), V. Mažeika (Delhi), J. E. Karalius (Reseda), T. Sakas (Rochester), P. Augaitis (Kanada), J. Vaičeliūnas (Sudbury), A. Lipskis (La Grange), A. Eidėnas (E. Chicago), T. Stau-gaitienė (Newark), O. Šilėnienė (Lemont), kun. V. Zakaras (Cushing), E. Šerkš-nienė (Bloomfield), H. Pakalnis (W. Union), A. Januška (Dorchester), kun. K. Balčys (Amsterdam), L. Vansauskienė (Lyons), kun. A. Kardas (Gr. Rapids).

LAIŠKAI LIETUVIAMS

2345 West 56th Street

Chicago 36, Illinois